

ONTWERPBESLUIT IJSSELMEER

Gelet op artikel 3, eerste lid en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2004/813/EG van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (Pb EG L 387);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Friese IJsselmeerkust**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire habitattypen aangeduid met een sterretje):
 - H3140 Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische *Chara* spp. vegetaties
 - H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
 - H7140 Overgangs- en trilveen
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire soorten aangeduid met een sterretje):
 - H1163 Rivierdonderpad
 - H1318 Meervleermuis
 - H1340 *Noordse woelmuis
 - H1903 Groenknolorchis

Artikel 2

1. De besluiten tot aanwijzing van de speciale beschermingszones in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) **Friese IJsselmeerkust**, van 6 mei 1998 (DN.981308, Stcrt. 1998, nr. 92) en **IJsselmeer**, van 24 maart 2000 (N/2000/333, Stcrt. 2000 nr. 65) worden gewijzigd.
2. Als onderdeel van de speciale beschermingszones als bedoeld in het eerste lid worden aangewezen of komen te vervallen: de gebiedsdelen bedoeld in paragraaf 3.3 van de nota van toelichting behorende bij dit besluit.

3. De nota van toelichting, behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit van 6 mei 1998, wordt ingetrokken.
4. De in het besluit DN.981308 genoemde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende vogelsoorten welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG: Brandgans, Bruine kiekendief, Dwergmeeuw, Goudplevier, Kempphaan, Kleine zwaan, Kluut, Lepelaar, Nonnetje, Porseleinhoen, Reuzenster, Roerdomp, Visdief, Zwarte stern.
5. De in het besluit DN.981308 genoemde speciale beschermingszone is verder aangewezen voor de volgende trekkende vogelsoorten welke worden beschermd op grond van artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG: Aalscholver, Bergeend, Bontbekplevier, Brilduiker, Fuut, Grauwe gans, Grote zaagbek, Grutto, Kleine rietgans, Kolgans, Krakeend, Kuifeend, Meerkoet, Pijlstaart, Rietzanger, Slobeend, Smient, Snor, Tafeleend, Toendrarietgans, Toppereend, Wilde eend, Wintertaling, Wulp.
6. Paragraaf 3.1 en 3.3 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit van 24 maart 2000, worden vervangen door de paragrafen 3.1, 3.3 en 3.4 van de nota van toelichting bij dit besluit.
7. In paragraaf 4.2. van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid genoemde besluit van 24 maart 2000 komen de volgende vogelsoorten welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG te vervallen: Kleine zilverreiger, Slechtvalk.
8. In paragraaf 4.2 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid genoemde besluit van 24 maart 2000 komt de volgende vogelsoort welke wordt beschermd op grond van artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG te vervallen: Scholekster.
9. In paragraaf 4.2 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit van 24 maart 2000 wordt de volgende vogelsoort als bedoeld in artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG toegevoegd: Goudplevier.
10. In paragraaf 4.2 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit van 24 maart 2000 wordt de volgende vogelsoort als bedoeld in artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG toegevoegd: Toendrarietgans.
11. Paragraaf 4.4 en de hoofdstukken 5, 6 en 7 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit van 24 maart 2000 komen te vervallen.
12. De kaarten behorende bij de besluiten DN.981308 en N/2000/333 worden ingetrokken.

Artikel 3

1. De aanwijzing bedoeld in artikel 1 en de wijziging bedoeld in artikel 2, gaan vergezeld van een nota van toelichting en een kaart, welke deel uitmaken van dit besluit.
2. De in de artikelen 1 en 2 bedoelde speciale beschermingszones vormen samen het Natura2000-gebied **IJsselmeer**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid van de Natuurbeschermingswet 1998, is opgenomen in de nota van toelichting behorende bij dit besluit.
3. De instandhoudingsdoelstelling, bedoeld in het tweede lid, heeft mede betrekking op de instandhouding van de volgende soorten, anders dan vereist ingevolge de richtlijn, bedoeld in artikel 1:
H 1318 Meervleermuis

Dit betreft een soort opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206).

Artikel 4

1. Dit besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in het kantoor van de Directie Regionale Zaken, vestiging West van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT, en in het kantoor van de Directie Regionale Zaken, vestiging Noord van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Cascadeplein 6, 9726 AD GRONINGEN. Ter inzage legging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen en openbare bibliotheken van de betreffende gemeente(n), in het kantoor van het waterschap waaronder het gebied valt, en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minlnv.nl/natuurwetgeving>.

Het definitieve besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de ter inzage legging van dit ontwerp-besluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura2000-gebied IJsselmeer waarin opgenomen: nota van toelichting bij de aanwijzing van Friese IJsselmeerkust als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn, alsmede nota van toelichting bij de wijziging van besluit DN.981308 tot aanwijzing van Friese IJsselmeerkust en besluit N/2000/333 tot aanwijzing van IJsselmeer als speciale beschermingszones in het kader van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1. INLEIDING

Door middel van dit besluit wordt het gebied Friese IJsselmeerkust aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Tevens worden de aanwijzingen van Friese IJsselmeerkust en IJsselmeer als speciale beschermingszones onder de Vogelrichtlijn gewijzigd. Deze wijziging heeft in elk geval betrekking op de vogelsoorten waarvoor dit gebied is aangewezen hetgeen is gebaseerd op toepassing van de criteria, die zijn gebruikt bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden in 2000¹. De drie aanwijzingen tezamen vormen het Natura2000-gebied IJsselmeer, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen. De aanwijzing van IJsselmeer als Wetland, die indertijd middels hetzelfde besluit als de aanwijzing onder de Vogelrichtlijn is geschied, wordt door dit besluit niet gewijzigd.

In hoofdstuk 2 van deze nota van toelichting worden de aanwijzingen onder de Habitat- en Vogelrichtlijn kort toegelicht. In dit hoofdstuk wordt tevens melding gemaakt van de status van beschermde natuurmomenten binnen het Natura2000-gebied, welke inmiddels is komen te vervallen.

Deze toelichting omvat verder in hoofdstuk 3 de gebiedsbeschrijving, bijzonderheden met betrekking tot de begrenzing en een toelichting op de kaart. Tenslotte zijn in hoofdstuk 4 de instandhoudingsdoelstellingen vermeld.

2. AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Friese IJsselmeerkust aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als "Habitatrichtlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Friese IJsselmeerkust" en onder nummer NL1000002 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Het gebied is aangewezen voor één prioritaire soort in de zin van artikel 1 van de Habitatrichtlijn .

Het gebied is eveneens op 6 mei 1998 (DN.981308) onder de naam Friese IJsselmeerkust, en op 24 maart 2000 (N/2000/333) onder de naam IJsselmeer, aangewezen als speciale beschermingszones onder de Vogelrichtlijn, verder aangeduid als "Vogelrichtlijngebied". Bij de Europese Commissie zijn de gebieden Friese IJsselmeerkust en IJsselmeer bekend onder nummer NL9803028. De besluiten

¹ Nota van Antwoord Vogelrichtlijn, bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing

DN.981308 en N/2000/333 zijn door middel van dit besluit gewijzigd. Uit het vorige besluit overgenomen tekstdelen zijn in deze nota van toelichting cursief gezet².

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt bij aanwijzing als speciale beschermingszone onder artikel 10a de status van de hieronder opgesomde natuurmonumenten³. In dergelijke gevallen heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument betrekking hadden, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 4).

Het beschermd natuurmonument Stoenckherne is aangewezen op 14 mei 1982 (NLB/GS/GA-51414, Stcrt. 1982, nr. 128).

Het staatsnatuurmonument Stoenckherne is aangewezen op 22 december 1986 (NMF/N 86-13 951, Stcrt. 1987, nr.2).

Het beschermd natuurmonument Friese IJsselmeerkust is aangewezen op 4 december 1991 (NBLF-91-3121, Stcrt. 1991).

Het staatsnatuurmonument Friese IJsselmeerkust is aangewezen op 4 december 1991 (NBLF 91-3119, Stcrt. 1991).

Het staatsnatuurmonument De Ven is aangewezen op 3 juni 1980 (NLB/N39832, Stcrt. 1980, nr. 115).

Het Natura2000-gebied IJsselmeer (landelijk gebiedsnummer 72) omvat de Vogelrichtlijngebieden Friese IJsselmeerkust en IJsselmeer en het Habitatrichtlijngebied Friese IJsselmeerkust. Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Natura 2000 bestrijkt ook de onder de Vogelrichtlijn aangewezen gebieden.

De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 4) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 Doelendocument. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde

instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek.

Beschrijvingen van habitattypen en soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 Profielendocument. Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura2000-netwerk.

Het Natura2000-gebied IJsselmeer ligt in de provincies Fryslân, Noord-Holland en Flevoland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Andijk, Enkhuizen, Medemblik, Wervershoof, Wieringen, Wieringermeer, Gaasterlân-Sleat, Lemsterland, , Nijefurd, Wûnseradiel, Noordoostpolder, Urk, Dronten, Lelystad.

² De afkorting sbz (“speciale beschermingszone”) en de aanduiding “beschermingszone” zijn hierin vervangen door de term “Vogelrichtlijngebied”

³ Beschermd en staatsnatuurmonumenten zijn in de periode 1968-98 aangewezen op grond van respectievelijk artikel 7 en 21 van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, nr. 572)

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het IJsselmeer in zijn huidige vorm is ontstaan door afsluiting van de voormalige Zuiderzee door de aanleg van de Afsluitdijk, voltooid in 1932, de aanleg van de IJsselmeerpolders (voltooid in 1968) en tenslotte van de Houtribdijk, voltooid in 1976. Na de aanleg van de Afsluitdijk is het water binnen enkele maanden verzoet, en sindsdien ontbreekt een brakke overgangszone naar de zee. De faunagemeenschappen verdwenen binnen enkele jaren en werd vervangen door een zoetwater gemeenschap met twee in de voedselketen cruciale sleutelsoorten: de driehoeksmossel en de spiering. Langs de Friese kust (voormalig intergetijdengebied) is er sprake van substantiële ondieptes met waterplanten en buitendijkse slikken en platen.

Het grootste deel van het water wordt aangevoerd door de IJssel. Het mondingsgebied is meer dynamisch met geulen tot 9 meter diep en grotendeels zandig sediment. Het doorzicht wordt voor een groot deel bepaald door algen en is in het algemeen relatief hoog. Het waterpeil is gefixeerd, maar door het grote oppervlak van het meer kan de wind echter een aanzienlijk scheefstand (orde grootte een meter) veroorzaken die tevens resulteert in een zekere peildynamiek.

De buitendijkse kweldergebieden hebben zilte en brakke milieus. In de natte terreindelen treedt moerasvorming op in de vorm van biezenstroken. Op de overgang van water en land en op de laagliggende delen van de oude platen komt rietland voor. Bij verdere successie verruigt het rietland en vindt opslag van wilg plaats. Vooral op de hogere delen ontwikkelen struwelen en bos. De graslanden zijn soortenrijk, vooral op kalkrijk vochtig substraat.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

IJsselmeer behoort tot het Natura2000-landschap 'Meren en Moerassen'.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied Friese IJsselmeerkust is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede nieuwe natuur indien dit noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.⁴

De grenzen van Vogelrichtlijngebieden worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotoopeisen van de betrokken vogelsoorten.

Het IJsselmeer is aangewezen als Vogelrichtlijngebied onder de Vogelrichtlijn vanwege de aanwezigheid van een uitgestrekt zoetwatermeer met plaatselijk moerassige oeverzones dat als geheel het leefgebied vormt van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I van de Vogelrichtlijn (art. 4.1) en tevens fungeert als broed-, rui-,

⁴ Hof van Justitie EG ,7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25

overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat in samenhang met de Vogelrichtlijngebieden Friese IJsselmeerkust, Waddenzee, Ketelmeer en Vossemeer, en Markermeer, voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/ of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Het Natura2000 gebied wordt globaal in het noorden begrensd door de Afsluitdijk, in het oosten door de waterkerende dijken van de Friese IJsselmeerkust, polderdijk Noordoostpolder, Ketelbrug en polderdijk Oostelijk Flevoland, in het zuiden door de Houtribdijk en in het westen door het vasteland (dijk) van Noord-Holland. De buitendijkse gebieden De Ven bij Enkhuizen en De Vooroever bij Wervershoof zijn opgenomen in de begrenzing. Dat geldt ook voor een deel van polder Workumer Nieuwland bij Hylpen en een deel van de Schuilenburger polder bij Koudum.

Tot het Habitatrictlijngebied behoren globaal de buitendijkse delen van de Friese IJsselmeerkust noordelijk van Hylpen. Bij Hylpen is ook een deel van de Polder Workumer Nieuwland begrensd.

De Vogelrichtlijngebieden IJsselmeer en Friese IJsselmeerkust vallen geheel samen met de begrenzing van het Natura2000-gebied.

Het Natura2000-gebied beslaat een totale oppervlakte van 113346 ha, waarvan 2440 ha onder beide richtlijnen is aangewezen. Deze cijfers betreffen bruto-oppervlakten omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen.

De gezamenlijke natuurmonumenten hebben een omvang van 5201 ha en liggen geheel binnen het Natura2000-gebied.

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is op enkele punten aangepast (bijlage A):

- De begrenzing is afgestemd op die van het (voormalige) natuurmonument opdat deze geheel binnen het Vogelrichtlijngebied valt.
- Het noordelijkste deel van het recreatiestrand It Soal bij Workum (ca. 2 ha) is evenals de rest van het strand buiten de begrenzing gebracht omdat het geen betekenis heeft voor de watervogels waarvoor het gebied is aangewezen.
- Terrein met bebouwing en verhardingen (11 ha) in de voormalige werkhaven Oude Zeug (Wieringermeer) is buiten de begrenzing gebracht omdat het Vogelrichtlijngebied is beperkt tot open water en oeverzones (met name Friese IJsselmeerkust).

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is op enkele punten aangepast:

- De begrenzing is afgestemd op die van de deelgebieden Makkumer Noordwaard, Zuidwaard, Kooiwaard en Workumer buitenwaard van het (voormalig) natuurmonument Friese IJsselmeerkust en op die van het (voormalig) natuurmonument Stoenckherne.
- Het buitendijkse deel van het deelgebied Bocht van Molkwerum (voormalig natuurmonument) is aan de begrenzing onttrokken omdat de oeverzone en het

open water geen betekenis hebben voor de habitatwaarden waarvoor het gebied wordt aangewezen. Dit gebied blijft deel uitmaken van het Vogelrichtlijngebied. Het aangrenzende binnendijkse deel van dit deelgebied was reeds voor de aanmelding komen te vervallen als deel van het Habitatrichtlijngebied (zie Reactiedocument 2004).

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaart-technische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend.

In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden). Voor de begrenzing van Natura2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- **Bebouwing** betreft één of meer gebouwen of bouwwerken, geen gebouwen zijnde. **Gebouw:** elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. **Bouwwerk:** elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- **Erven** zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- **Tuinen** zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- **Verhardingen** kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooïingen. **Wegen** betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- **Hoofdspoorwegen** betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Met betrekking tot het grensverloop langs verharde wegen, hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een verharde weg wordt de grens gelegd op de voet van het talud of langs de wegberm aan de zijde van het gebied.
- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens

gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen omdat dergelijke wateren een ecologisch/ waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige natte habitats/ leefgebieden.

- De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.
- Waar de buitengrens van het watergebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenteen van de dijk. Waar de buitengrens van een landgebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk aan de gebiedszijde.

4. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrictlijn worden bij aanwijzing als Habitatrictlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau.

4.2 Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

4.3 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I)

- H3140 Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische *Chara* spp. vegetaties**
- Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.
- Toelichting Kranswieren komen in dit gebied, in wisselende oppervlakten voor, gemengd met andere waterplanten als zannichellia-soorten en ruppia-soorten. De aanwezigheid wordt bepaald door seizoensfluctuaties, waarbij de timing en duur van de zogenaamde “clear water fase” van belang is. Dit is een periode in het voorjaar (tussen diatomeeëngroei en groenalgenbloei) waarin de waterplanten zich ontwikkelen. Behoud oppervlakte kranswierwateren geldt dan ook binnen de van nature voorkomende fluctuaties.
- H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones**
- Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) en ruigten en zomen, *harig wilgenroosje* (subtype B).
- Toelichting Het habitatype ruigten en zomen komt in dit gebied, voor als subtype A (*moerasspirea*) en als subtype B (*harig wilgenroosje*), maar soortenrijke vormen zijn schaars.
- H7140 Overgangs-en trilveen**
- Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit overgangs- en trilvenen, *trilvenen* (subtype A).
- Toelichting Er zijn restanten van het habitatype overgangs- en trilvenen, *trilvenen* (subtype A) aanwezig, maar de mogelijkheden voor herstel of uitbreiding worden zeer laag ingeschat.

4.4 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II)

- H1163 Rivierdonderpad**
- Doel Behoud verspreiding, behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
- Toelichting Deze wijdverspreide soort verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. De rivierdonderpad komt voor op zowel natuurlijk substraat (driehoeksmosselen) als op kunstmatig substraat (stenen beschoeiingen).
- H1318 Meervleermuis**
- Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
- Toelichting Het IJsselmeer heeft een belangrijke functie als foerageergebied voor kolonies meervleermuizen buiten het gebied.
- H1340 *Noordse woelmuis**
- Doel Uitbreiding omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
- Toelichting De noordse woelmuis komt hier slechts in een gering deel van het (potentieel) geschikte leefgebied voor langs de Friese IJsselmeerkust. De

soort, die landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert, wordt in Friesland met uitsterven bedreigd. Uitbreiding van het leefgebied is van belang om hier een levensvatbare populatie te behouden. De bijdrage van dit gebied is groot gezien de sterk bedreigde status van de soort en de grote internationale verantwoordelijkheid van ons land voor dit endemische zoogdier.

H1903 Groenknolorchis

Doel Behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.

Toelichting Er zijn restanten van het habitatype H7140 overgangs- en trilvenen, *trilvenen* (subtype A) aanwezig langs de Friese IJsselmeerkust, waarin ook een soort als groenknolorchis voorkomt, maar de mogelijkheden voor herstel of uitbreiding worden zeer laag ingeschat. Behoud van de huidige groeiplaatsen is een flinke opgave, maar op langere termijn worden de perspectieven mogelijk beter.

4.5 Vogelrichtlijn: broedvogels

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan de draagkracht voor de populatie van het IJsselmeergebied van ten minste 8.000 paren.

Toelichting De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied. Deze kolonie groeit gestaag en bereikte in 2003 het (voorlopig) maximum van 4.100 paren. Daarmee was het één van de grootste kolonies van Nederland. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A021 Roerdomp

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 7 paren.

Toelichting Roerdampen broeden verspreid in rietmoerassen en brede (riet)moerasoevers langs de Noord-Hollandse kust en met name de Friese kust (Makkumerwaarden). Jaarlijks broeden er 3-9 paren, met in de periode 1981-2003 een maximum van 9 in 2000. De aantallen fluctueren enigszins zonder een éénduidige trend. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Friesland en in mindere mate aan die van Noord-Holland ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A081 Bruine kiekendief

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting Langs de Friese IJsselmeerkust is de bruine kiekendief van oudsher een broedvogel. Het zwaartepunt ligt op de Makkumerwaarden. In recente jaren wordt hier het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie geregeld gehaald (bijvoorbeeld in 2000 21 paren). Lang de Noord-Hollandse kust is het aantal broedplaatsen geringer. Zij sluiten aan bij de populatie van Noord-Holland-Noord (met flink wat paren in de Wieringermeer). Gezien

de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Door het verspreide voorkomen biedt het gebied onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt het wel bij aan de draagkracht in de regio's Friese Merengebied (Friese kustgebied) en Noord-Holland-Noord (Noord-Hollands kustgebied) ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A119

Porseleinhoen

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 15 paren.

Toelichting

Het porseleinhoen broedt van oudsher in open moerassen en natte graslanden op de Makkumerwaarden langs de Friese IJsselmeerkust. Het aantal paren fluctueert sterk in afhankelijkheid van de geschiktheid van het lokale habitat (met name plas-dras moeras en grasland in de vestigingsperiode mei-juni). Goede jaren waren 1984, 1991, 1998 en 2000. In de periode 1999-2003 broedden jaarlijks 0-17 paren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie op een relatief hoog niveau gewenst. Het gewenste aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het betreft een relatief geïsoleerde populatie en er is onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie.

A137

Bontbekplevier

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting

De bontbekplevier broedt van oudsher langs de kusten van het IJsselmeer. Na de afsluiting zijn de aantallen sterk teruggelopen, al broeden ze ook tegenwoordig nog langs alle oevers op geschikte broedlocaties, in de vorm van rustige, schaars begroeide, zandige, liefst schelpenrijke, of stenige oeverzones. De populatie bestond halverwege de 80-er jaren nog uit circa 30 paren, maar is teruggezakt tot een niveau van hooguit 20 paren. In de periode 1999-2003 bedroeg het aantal paren gemiddeld 11. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van deze geïsoleerde populatie gewenst. De populatie vormt een belangrijke stapsteen, maar er is onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie.

A151

Kemphaan

Doel

Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van tenminste 20 paren.

Toelichting

De Kemphaan is van oorsprong een talrijke broedvogel van vochtige tot natte graslanden met in 1987 nog 42 paren. De populatie is, in lijn met de algehele tendens in Nederland, sterk afgenomen. Sinds 1992 fluctueert het aantal paren sterk met een duidelijk neergaande tendens (0-8 paren). De vogels komen vooral voor op de Makkumer en Workumer waarden. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Friesland ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

- A193** **Visdief**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 2.000 paren.
- Toelichting De visdief is van oudsher een talrijke broedvogel langs de kusten van het IJsselmeer, zowel op platen en eilandjes als op buitendijks grasland. Met de terugval in de landelijke populatie in de 60-er jaren namen ook de aantallen in het IJsselmeergebied af, al was de terugval minder dramatisch dan elders in Nederland en herstelde de stand zich ook relatief snel. Begin 80-er jaren broedden weer circa 2.000 paren in het gebied (maximaal 2.455 in 1982), waarna een geleidelijke afname inzette tot circa 1.300 paren begin 90-er jaren. Mede door het opspuiten van geschikte broedeilandjes ten behoeve van natuurontwikkeling groeide de populatie uit tot circa 2.000 paren (maximaal 2.579 in 2001), goed voor ruim 10% van de Nederlandse populatie. De verdeling van de broedkolonies hangt vooral samen met aanbod aan geschikte nestplaatsen. Gezien de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie op een relatief hoog niveau gewenst. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
- A292** **Snor**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.
- Toelichting De meeste paren van de snor broeden op de Makkumer waarden. Elders langs de Friese en West-Friese kust is slechts een enkel paartje te vinden. Essentieel zijn rietmoerassen en brede (riet)moerasoevers met een flink aandeel vitaal waterriet. Goede telgegevens ontbreken goeddeels, zodat van het wedervaren van deze populatie weinig bekend is. In de periode 1999-2003 wordt het gemiddeld aantal paren geschat op 43. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot de populatie omvang, is behoud voldoende. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Friese meren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.
- A295** **Rietzanger**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 990 paren.
- Toelichting De rietzanger is langs de Friese IJsselmeerkust van oudsher een broedvogel van rietmoerassen en brede (riet)moerasoevers, met een zwaartepunt op de Makkumerwaarden. Het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie van 100 paren wordt hier jaarlijks gehaald. Lang de Noord-Hollandse kust is het aantal broedparen geringer. Zij behoren tot de populatie van Noord-Holland-Noord. In de periode 1999-2003 wordt het gemiddeld aantal paren geschat op 990. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot de populatie omvang, is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

4.6 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

A005 Fuut

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.300 vogels (seizoensgemiddelde).
- Toelichting** In het bijzonder voor dit gebied geldt dat er onzekerheden zijn met betrekking tot de ontwikkelingen van de kwaliteit van het leefgebied, deze onzekerheid betreft daarmee ook de te verwachten aantalsontwikkeling. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied worden nader onderzocht, alvorens het doel wordt bijgesteld. Verbetering van het leefgebied is nodig voor het behalen van een landelijk gunstige staat van instandhouding, maar is gezien de vermoedelijke oorzaken van de afname van spiering mogelijk niet realistisch.
- Aantallen futen zijn van nationale betekenis en waren in de periode 1993-97 ook van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het IJsselmeer levert de grootste bijdrage in Nederland na de Grevelingen (voorheen gebied met grootste bijdrage) en is vooral van belang in de maanden augustus-oktober (ruiperiode). Voorheen vormde het IJsselmeer een belangrijke ruiconcentratie van circa 10.000 vogels voor de Friese zuidwesthoek, deze populatie is in de loop van de jaren negentig nagenoeg verdwenen. Een nieuwe concentratie heeft zich in de ruitijd ontwikkeld aan de andere kant van het meer, met een zwaartepunt ten noorden van Enkhuizen, maar de aantallen zijn aanzienlijk lager (circa 1000). De afname komt overeen met die van andere viseters en is geconcentreerd rond 1992, toen het bestand van de belangrijkste prooi-soort, spiering, afnam en het doorzicht van het water in de ruiperiode verslechterde.

A017 Aalscholver

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 8.100 vogels (seizoensgemiddelde).
- Toelichting** Aantallen aalscholwers zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplek. De draagkrachtindicatie heeft betrekking op de foerageerfunctie. Het IJsselmeer levert de grootste bijdrage in Nederland. Hoge aantallen komen voor van maart t/m oktober. Het gebied is ook van toenemend belang als overwinteringsgebied. Zowel op de lange termijn als recent, is er sprake van een sterke toename. Dat laatste mede als gevolg van vestiging van een kolonie in De Ven bij Andijk en één op het nieuw aangelegde eiland De Kreupel, die in korte tijd is uitgegroeid tot de grootste kolonie van Nederland. Er is een duidelijke relatie met de populatie van het Markermeer en de Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen, die juist in aantal is afgenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A034 Lepelaar

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen lepelaars zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Recent is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A037 **Kleine zwaan**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensgemiddelde) voor het foerageergebied en gemiddeld 1.600 vogels (seizoensmaximum) voor het gebied als slaapplaats.

Toelichting Aantallen kleine zwanen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Het gebied levert als slaapplaats een relatief grote bijdrage. De soort is vooral aanwezig van oktober-december, sterk geconcentreerd langs de Friese (west)kust, waar ze foerageren op waterplanten. Sinds de jaren tachtig is de populatie toegenomen, maar momenteel is bij de foeragerende vogels geen sprake van een duidelijke trend. De landelijke afname van de kleine zwaan (staat van instandhouding matig ongunstig) is deels verbonden aan fluctuaties in de omvang van de internationale populatie en heeft in het IJsselmeergebied mogelijk tevens te maken met concurrentie met andere soorten (knobbelzwaan). Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A039 **Toendrarietgans**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Aantallen toendrarietganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als slaapplaats, het gebied levert als slaapplaats een relatief grote bijdrage. Gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A040 **Kleine rietgans**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kleine rietganzen zijn van grote internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en levert een grote bijdrage als slaapplaatsfunctie voor vogels die o.a. in Friesland foerageren. Het gebied levert als slaapplaats één van de grootste bijdragen in Nederland. De draagkrachtindicatie heeft betrekking op de foerageerfunctie. De slaapplaatsfunctie is waarschijnlijk belangrijker, maar er zijn niet voldoende telgegevens voor kwantificering in het doel. De soort is vooral aanwezig van oktober-december, sterk geconcentreerd op de Steile Bank en omgeving die als slaap/rustplaats wordt gebruikt. Aantallen zijn per jaar sterk wisselend, maar het aantalsverloop vertoont een positieve tendens. Er is een relatie met de foerageergebieden op binnendijkse graslanden. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

- A041 Kolgans**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4.400 vogels (seizoensgemiddelde) voor het foerageergebied en gemiddeld 19.000 vogels (seizoensmaximum) voor het gebied als slaappleaats.
- Toelichting** Aantallen kolganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Het IJsselmeer is één van de grootste slaappleaatsen in Nederland. De soort is aanwezig van november-februari, vrijwel uitsluitend langs de (gehele) Friese kust. De populatie is toegenomen, al zijn aantallen foeragerende vogels van jaar op jaar sterk fluctuerend, recent is er geen duidelijke trend. Er is een relatie met de foerageergebieden op binnendijkse graslanden. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
- A043 Grauwe gans**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 580 vogels (seizoensgemiddelde).
- Toelichting** Het gebied heeft voor de grauwe gans o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. De draagkrachtindicatie heeft betrekking op de foerageerfunctie. De soort is het hele jaar present, vooral langs de gehele Friese kust en vooroever Andijk. Het aantalsverloop vertoont een sterk positieve trend, ook bij de vogels die in het gebied foerageren. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
- A045 Brandgans**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.500 vogels (seizoensgemiddelde) voor het foerageergebied en gemiddeld 26.200 (seizoensmaximum) voor het gebied als slaappleaats.
- Toelichting** Aantallen brandganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Het IJsselmeer is één van de grootste slaappleaatsen in Nederland. De soort is aanwezig van oktober-april, met een accent op februari-april, vlak voor de wegtrek en vrijwel alleen langs de Friese kust. Er is een relatie met foerageergebieden op binnendijkse graslanden. Het aantalsverloop vertoont een positieve trend met een sterke toename in maart en april. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
- A048 Bergeend**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 210 vogels (seizoensgemiddelde).
- Toelichting** Het gebied heeft voor de bergeend o.a. een functie als foerageergebied. De soort is het hele jaar present, met een piek in oktober/november als het lagere winterpeil is ingesteld en op droogvallende grond of in ondiep water gefoerageerd kan worden. Aantallen zijn afgenomen sinds de eerste helft van de jaren negentig, maar lijken recent weer toe te nemen.

Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A050

Smient

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 10.300 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen smienten zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als slaappleats en als foerageergebied. De draagkrachtindicatie heeft betrekking op de slaappleatsfunctie. Het IJsselmeer is het zesde gebied in Nederland (binnen het Natura 2000 netwerk) op grond van seizoensgemiddelden. De smient is een overwinteraar en vooral aanwezig van oktober-maart, zowel langs de Friese westkust als langs de kusten van Noord Holland (m.n. Andijk). Er is een relatie met foerageergebieden op binnendijkse graslanden. Aantallen vertonen een doorgaande toename, vooral in september-november. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A051

Krakeend

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 200 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen krakeenden zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De soort is het hele jaar present, maar met een piek in augustus/september. In die periode komt de krakeend vooral voor langs het noordelijk deel van de Friese westkust, Steile Bank en vooroever Andijk en in de rest van het jaar verspreid. Aantallen fluctueren, er is geen duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A052

Wintertaling

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 280 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Het gebied heeft voor de wintertaling o.a. een functie als foerageergebied. De soort is vooral aanwezig in de trektijd, augustus-november en maart. In die periode komt de wintertaling voor langs de Friese westkust, Steile Bank, baai van Lemmer en vooroever Andijk. Aantallen zijn recent afgenomen. De soort verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding.

A053

Wilde eend

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.800 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Het gebied heeft voor de wilde eend o.a. een functie als foerageergebied. Het IJsselmeer is het zevende gebied in Nederland (binnen het Natura 2000 netwerk) op grond van seizoensgemiddelden. De soort is vooral wintergast (september-februari) en komt voor verspreid over het gehele gebied, minder langs de Houtrib- en Afsluitdijk. De belangrijkste concentraties bevinden zich langs de Friese westkust, Steile Bank en vooroever Andijk. Er is geen duidelijke positieve of negatieve trend.

Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A054 Pijlstaart

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 60 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de pijlstaart o.a. een functie als foerageergebied. De soort is vooral doortrekker in september-november en in maart. Het voorkomen is beperkt tot de Friese kust en de vooroever Andijk. Aantallen zijn laag en fluctueren sterk. Er is geen duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A056 Slobeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 60 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de slobeend o.a. een functie als foerageergebied. De soort is het meest talrijk in de nazomer (augustus). Het voorkomen is nagenoeg beperkt tot de Friese kust (m.n. Makkumer Noordwaard) en de vooroever Andijk. Er is geen duidelijke trend, mogelijk licht positief, maar met sterke fluctuaties. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A059 Tafeleend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 310 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied worden nader onderzocht, alvorens doel op herstel wordt gesteld. Volledig herstel van de oude situatie in het IJsselmeer is mogelijk niet realistisch. Aantallen tafeleenden waren in de periode 1993-97 van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Voorheen leverde het IJsselmeer een zeer grote bijdrage als overwinteringsgebied (m.n. oktober-december), maar rond 1995, juist in de wintermaanden, zijn aantallen zeer sterk afgenomen. Deze afname is veel sterker dan bij kuifeenden (A061) en is waarschijnlijk mede te verklaren door de aanzuigende werking van de randmeren, waar aanpak van eutrofiëring rond die tijd resulteerde in een verbetering van het leefgebied, terwijl die in het IJsselmeer zelf niet noemenswaard veranderde. Voor het IJsselmeer is geen herstelopgave van toepassing.

A061 Kuifeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 11.300 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kuifeenden zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Na het Markermeer & IJmeer levert het IJsselmeer in Nederland de grootste bijdrage. De aantallen in de ruiperiode (juli-oktober) vertonen een beperkte doorgaande toename in deelgebieden langs de Afsluitdijk en vooral bij de zuidelijke helft van de Houtribdijk en voor Lelystad. Overwinterende aantallen waren toegenomen tot begin jaren negentig, daarna weer enigszins afgenomen, waarschijnlijk in relatie tot toe-

respectievelijk afname van het aantal driehoeksmosselen, bij beide was sprake van enige ruimtelijke variatie in trends. De afname is elders in het IJsselmeergebied (randmeren) gecompenseerd. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A062

Topper

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 15.800 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen toppers zijn van zeer grote nationale en grote internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het IJsselmeer levert als overwinteringsgebied in Nederland de grootste bijdrage, maar het belang wordt mogelijk overschat door een ondertelling van concentraties in zoute wateren. In 1988 was er sprake van een sterke toename in aantallen, waarschijnlijk in samenhang met verslechtingen in het leefgebied in de Waddenzee. Omstreeks 1995 namen de aantallen weer af tot het oude niveau. Behoud van de huidige situatie is voldoende ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding, want de recente afname in het IJsselmeer heeft niet geleid tot lagere aantallen dan voor de toename, anders dan in de zoute wateren.

A067

Brilduiker

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 310 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen brilduikers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De soort is een overwinteraar, aanwezig van november-maart in wisselende aantallen (moeilijk telbare soort). Begin jaren tachtig is de populatie sterk afgenomen, daarna min of meer stabiel, recent mogelijk een lichte afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A068

Nonnetje

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 180 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

In het bijzonder voor dit gebied geldt dat er onzekerheden zijn met betrekking tot de ontwikkelingen van de kwaliteit van het leefgebied, deze onzekerheid betreft daarmee ook de te verwachten aantalsontwikkeling. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied worden nader onderzocht, alvorens het doel wordt bijgesteld. Verbetering van het leefgebied is nodig voor het behalen van een landelijk gunstige staat van instandhouding, maar is gezien de vermoedelijke oorzaken van de afname van spiering mogelijk niet realistisch.

Aantallen nonnetjes zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. IJsselmeer en Markermeer & IJmeer leveren de grootste bijdrage in Nederland, samen met meer dan de helft van de Nederlandse vogels in het monitoringsnetwerk. Na afname in het Markermeer levert het IJsselmeer nu de grootste bijdrage. De soort is een overwinteraar,

aanwezig van december-maart en tijdens strenge winters (wanneer de Oostzee dichtvriest) in verhoogde aantallen. Het aantalsverloop vertoont geen duidelijke trend, wel grote fluctuaties. De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig op het onderdeel leefgebied, in het bijzonder vanwege de verslechterde voedselsituatie voor viseters in het IJsselmeer en Markermeer rond 1992.

A070 Grote zaagbek

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.300 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting In het bijzonder voor dit gebied geldt dat er onzekerheden zijn met betrekking tot de ontwikkelingen van de kwaliteit van het leefgebied, deze onzekerheid betreft daarmee ook de te verwachten aantalsontwikkeling. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied worden nader onderzocht, alvorens het doel wordt bijgesteld. Verbetering van het leefgebied is nodig voor het behalen van een landelijk gunstige staat van instandhouding, maar is gezien de vermoedelijke oorzaken van de afname van spiering mogelijk niet realistisch.

Aantallen grote zaagbekken zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het IJsselmeer levert de grootste bijdrage in Nederland, met gemiddeld ongeveer de helft van de vogels in het monitoringsnetwerk. De soort is een overwinteraar, aanwezig van november-maart en tijdens strenge winters (wanneer de Oostzee dichtvriest) in verhoogde aantallen. Het aantalsverloop vertoont ondanks de fluctuaties, een afname. De landelijke staat van instandhouding is behalve zeer ongunstig op onderdeel populatie, ook matig ongunstig op onderdeel leefgebied, in het bijzonder vanwege de verslechterde voedselsituatie voor viseters in het IJsselmeer rond 1992.

A125 Meerkoet

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.600 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de meerkoet o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert de grootste bijdrage na de Veluwerandmeren en het Markermeer & IJmeer, op grond van seizoensmaxima. Rond 1990 was er sprake van verhoogde aantallen, sinds ongeveer 1993 zijn er lagere aantallen, weliswaar stabiel. Het aantalsverloop vertoont een doorgaande toename in de maanden juli-september, (wanneer er o.a. op waterplanten wordt gefoerageerd) en is in de maanden daarna min of meer stabiel (o.a. driehoeksmosselen, gras), met uitzondering van de piek rond 1990. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A132 Kluut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kluut o.a. een functie als foerageergebied. Aantallen fluctueren sterk, in de regio zijn aantallen sterk afgenomen.

Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A140 Goudplevier

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 9.700 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen goudplevieren zijn van nationale en internationale betekenis. Binnen het Natura 2000 netwerk levert het gebied de grootste bijdrage na de Waddenzee. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als slaappleaats en als foerageergebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A151 Kemphaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.100 vogels (seizoensmaximum) voor het foerageergebied en gemiddeld 17.300 vogels (seizoensmaximum) voor het gebied als slaappleaats.

Toelichting Aantallen kemphanen zijn van internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Het IJsselmeer levert als slaappleaats in Nederland de grootste bijdrage. Aantallen van vogels die overdag aanwezig zijn, fluctueren sterk, van aantallen aanwezig op de slaappleaats is onvoldoende bekend. In de regio is sprake van een negatieve tendens. De kemphaan verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding.

A156 Grutto

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 290 vogels (seizoensgemiddelde) voor het foerageergebied en gemiddeld 2.200 vogels (seizoensmaximum) voor het gebied als slaappleaats.

Toelichting Aantallen grutto's zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Het gebied levert als foerageergebied en slaappleaats één van de grootste bijdragen in Nederland. Er is geen duidelijke trend in de foeragerende aantallen. De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig op grond van de band tussen de trekvogelaantallen en de afnemende broedvogelpopulatie. De aantallen trekvogels in de telgebieden zijn echter min of meer stabiel en de herstelopgave dient dus in de broedgebieden gelegd te worden. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A160 Wulp

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 310 vogels (seizoensgemiddelde) voor het foerageergebied en gemiddeld 3.500 vogels (seizoensgemiddelde) voor het gebied als slaappleaats.

Toelichting Het gebied heeft voor de wulp o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Het IJsselmeer is de grootste binnenlandse slaappleaats.

Aantallen zijn toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A177 Dwergmeeuw

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting In het bijzonder voor dit gebied geldt dat er onzekerheden zijn met betrekking tot de ontwikkelingen van de kwaliteit van het leefgebied, deze onzekerheid betreft daarmee ook de te verwachten aantalsontwikkeling. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied worden nader onderzocht, alvorens het doel wordt bijgesteld. Verbetering van het leefgebied is nodig voor het behalen van een landelijk gunstige staat van instandhouding, maar is gezien de vermoedelijke oorzaken van de afname van spiering mogelijk niet realistisch.

Aantallen dwergmeeuwen zijn van grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Mogelijk levert het IJsselmeer de grootste bijdrage in Nederland. De soort is het hele jaar in het gebied aanwezig, maar vooral in de wintermaanden (september-januari). Het zwaartepunt van de verspreiding is in het noorden van het gebied. Aantallen in de tellingen wisselen sterk en vertegenwoordigen slechts een (klein) deel van de aanwezige vogels, omdat deze soort moeilijk telbaar is door het voorkomen midden op het meer en een concentratie achter schepen. Specifieke tellingen vanaf het water leverden bijvoorbeeld in 1982/1983 ongeveer 5000 vogels op. De reguliere tellingen in de jaren negentig vallen gemiddeld aanzienlijk lager uit dan in de jaren tachtig. De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig op onderdeel leefgebied, in het bijzonder vanwege de verslechterde voedselsituatie voor viseters in het IJsselmeer rond 1992.

A190 Reuzenster

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen reuzensterren zijn van zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als slaappleaats en als foerageergebied. Het IJsselmeer levert voor deze soort verreweg de grootste bijdrage in Nederland. De soort is een doortrekker, vooral aanwezig in augustus en september. Aantallen zijn toegenomen, in de reguliere tellingen zijn sinds 1999 jaarlijks 5-8 vogels geteld. Specifieke tellingen komen aanzienlijk hoger uit, bijvoorbeeld 60 vogels in de Makkumer- en Workumerwaard in augustus 2002. Andere belangrijke rustplaatsen zijn de Steile Bank en omgeving en in de nabije toekomst mogelijk het nieuw eiland De Kreupel. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A197 Zwarte stern

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 110 vogels (seizoensgemiddelde) voor het foerageergebied en gemiddeld 11.800 vogels (seizoensmaximum) voor het gebied als slaappleaats.

Toelichting In het bijzonder voor dit gebied geldt dat er onzekerheden zijn met betrekking tot de ontwikkelingen van de kwaliteit van het leefgebied, deze onzekerheid betreft daarmee ook de te verwachten aantalsontwikkeling. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied worden nader onderzocht, alvorens het doel wordt bijgesteld. Verbetering van het leefgebied is nodig voor het behalen van een landelijk gunstige staat van instandhouding, maar is gezien de vermoedelijke oorzaken van de afname van spiering mogelijk niet realistisch.

Aantallen zwarte sterns zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Mogelijk levert het IJsselmeer voor deze soort in Nederland de grootste bijdrage. De soort is een doortrekker, met name aanwezig in de nazomer, met een sterke piek in augustus. Tijdens de najaarstrek levert het IJsselmeer één van de grootste bijdragen in Nederland. Het zwaartepunt van de verspreiding bevindt zich in het middengedeelte van het gebied. Aantallen in de dagtellingen wisselen sterk en vertegenwoordigen slechts een (klein) deel van de aanwezige vogels, omdat ze moeilijk telbaar zijn door het voorkomen midden op het meer. Slaapplaatsen herbergen tienduizenden vogels (tot 100.000). De belangrijkste slaapplaats voor vogels die op het IJsselmeer foerageren ligt in het Balgzand, dus buiten het gebied. Slaapplaatsen binnen het gebied zijn vaak tijdelijk vanwege vegetatiesuccessie (Oostvaardersplassen, recenter naviduct en Kreupel). Op grond van de reguliere tellingen zijn aantallen afgenomen; sinds 1996 zijn de aantallen veel stabiel op een aanzienlijk lager niveau dan daarvoor. Het gebied draagt aanzienlijk bij aan de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding d.m.v. de verslechterde voedselsituatie.

4.7 Complementaire doelen

De instandhoudingdoelstelling van het Vogelrichtlijngebied heeft mede betrekking op een of meer complementaire doelen die zijn gesteld voor habitattypen en soorten die zijn opgenomen in resp. bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. De rechtsgrondslag voor complementaire doelen is artikel 10a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998. Het betreft in het gebied voorkomende habitattypen en soorten, maar het gebied is niet aangewezen als Habitatrichtlijngebied.

De reden dat voor complementaire doelen is gekozen, is dat daarmee binnen het netwerk van Natura 2000 een bijdrage wordt geleverd aan de realisering van het landelijk doel voor de betreffende habitattypen en soorten. Complementaire doelen zijn geformuleerd (a) voor habitattypen en soorten met een zeer ongunstige staat van instandhouding en (b) voor habitattypen en soorten met een matig ongunstige staat van instandhouding en tevens een lage landelijke dekking en/ of onvoldoende geografische spreiding. Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar het Natura 2000 Doelendocument (paragraaf 3.3).

In dit geval geldt het volgende complementaire doel:

H1318 Meervleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie .

Toelichting Omdat de meervleermuis in een matig ongunstige staat van instandhouding verkeert en het leefgebied voor een beperkt deel door de Habitatrichtlijngebieden wordt afgedekt, is dit instandhoudingsdoel

geformuleerd voor Vogelrichtlijngebieden waar de soort in belangrijke mate aanwezig is. Dit doel betreft het gedeelte van het IJsselmeer dat alleen onder de Vogelrichtlijn valt. Het gebied fungeert als foerageergebied van kolonies buiten het gebied.

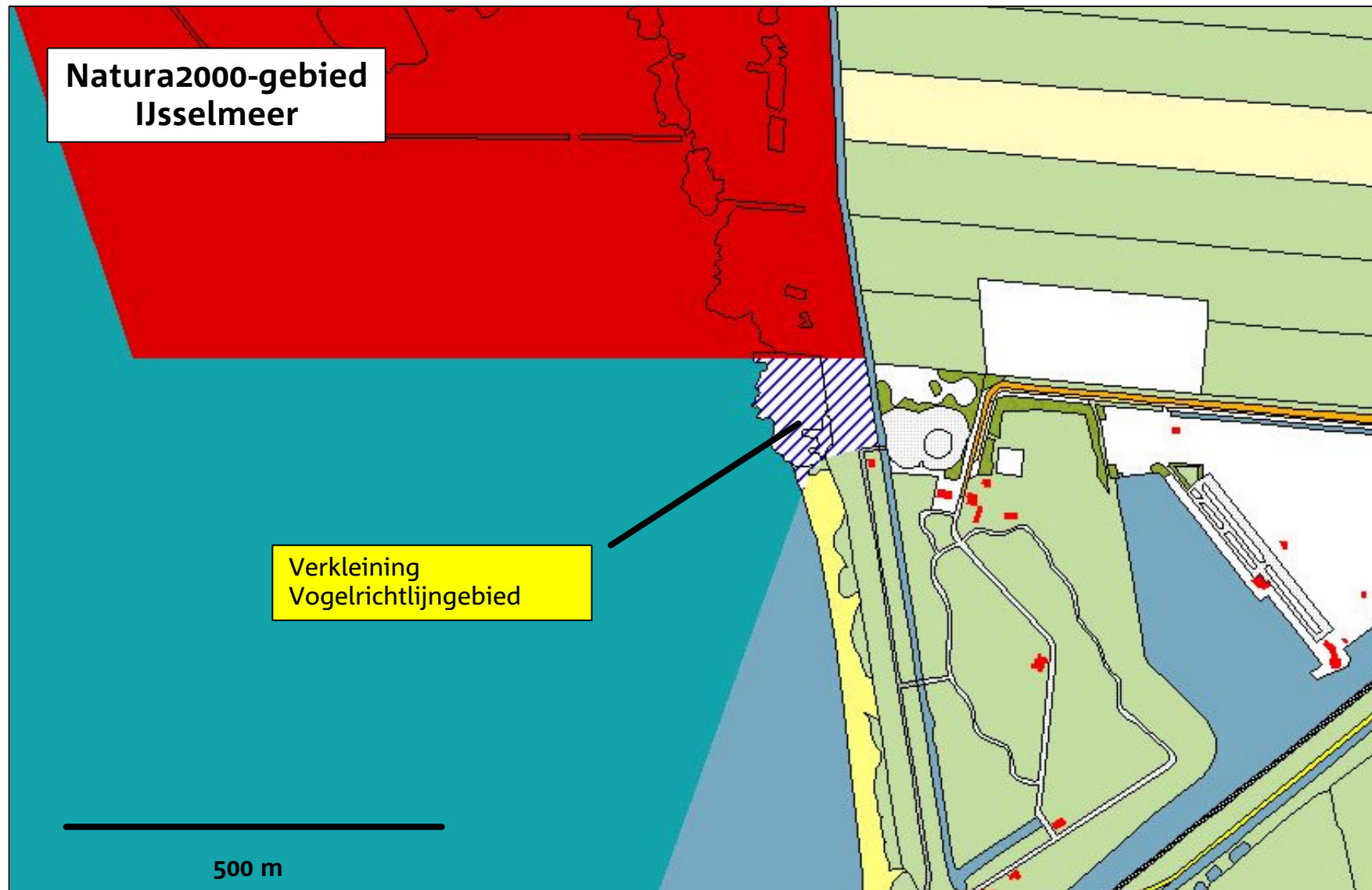
4.8 Beschermdde natuurmonumenten

Het Natura2000-gebied IJsselmeer omvat twee beschermde natuurmonumenten⁵, namelijk Stoenckherne en Friese IJsselmeerkust. Verder omvat het Natura2000-gebied IJsselmeer omvat drie (voormalige) staatsnatuurmonumenten, namelijk Stoenckherne, Friese IJsselmeerkust en De Ven.

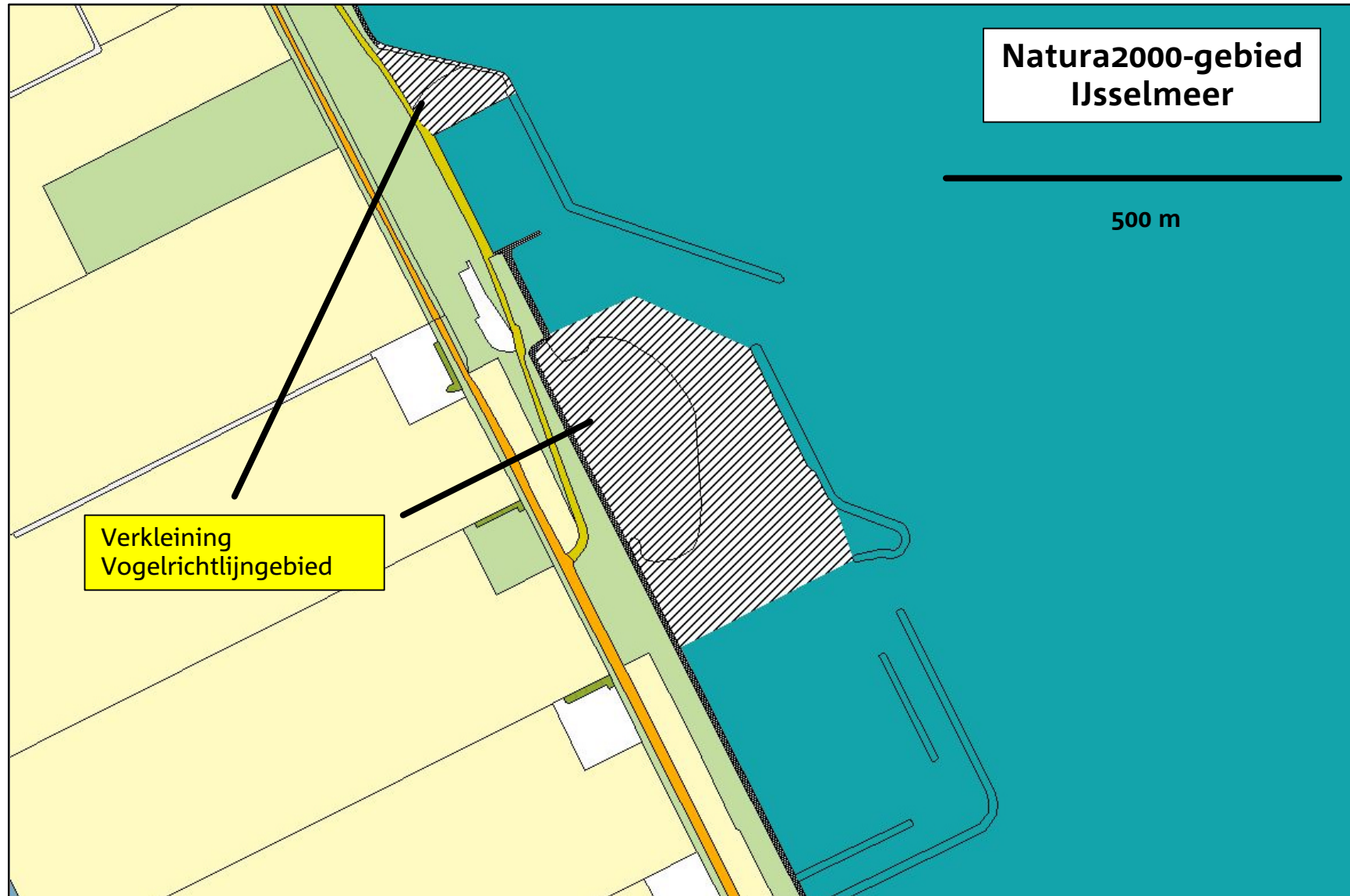
Ingevolge artikel 15a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 heeft de instandhoudingsdoelstelling voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit (verder: de “oude doelen”). Voor zover deze doelstellingen Natura2000-waarden betreffen, zijn deze begrepen in de in de voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. In een aantal gevallen is het onmogelijk om zowel de oude doelen als de Natura2000-doelen te bereiken, bijvoorbeeld omdat die doelen tegenstrijdig beheer vragen. In deze gevallen gaan de Natura2000-doelen vóór om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen. In het beheerplan zullen de oude doelen net als de overige instandhoudingsdoelen worden uitgewerkt in ruimte en tijd. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis met betrekking tot oude doelen is toegestaan ten gunste van Natura2000-doelen. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie bij dit besluit gevoegd (bijlage B).

⁵ Beschermdde en staatsnatuurmonumenten zijn in de periode 1968-98 aangewezen op grond van respectievelijk artikel 7 en 21 van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572)

072 IJsselmeer: Verkleining van het Vogelrichtlijngebied ten zuiden van de Workummerwaard

072. IJsselmeer: Verkleining van het Vogelrichtlijngebied bij Oude Zeug (Wieringermeer)

Kenmerk
Sector Gebiedsbescherming
en Soortenbehoud
Nr. NLB/GS/GA-51414

RIJSWIJK (ZH)
14 mei 1982

DIRECTIE NATUUR- EN
LANDSCHAPSBESCHERMING

DE STAATSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat het gebied, bekend onder de naam "Stoenckherne", in de gemeenten Hindeloopen en Workum, voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is om zijn natuurschoon en zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument bestaat uit een buitendijks gelegen kweldergebied, waarin zich een ondiepe hafvormige inham bevindt;

dat zich, ondanks de verzoeting van het IJsselmeer, een aantal in het brakke en zilte milieu thuishorende plantesoorten in het gebied heeft kunnen handhaven, terwijl zich daarin bovendien een aantal aan het zoete milieu gebonden plantesoorten heeft gevestigd;

dat zich in het zuidelijke gedeelte van de buitendijkse gronden een soortenrijke schraallandvegetatie heeft ontwikkeld met minder algemene tot zeldzame soorten;

dat de "Stoenckherne" fungeert als broedgebied voor water-, moeras- en weidevogels, waaronder zeldzame soorten en als pleisterplaats voor grote aantallen watervogels;

dat het natuurmonument van belang is door het voorkomen van de Noordse woelmuis en de in ons land zeldzaam geworden Visotter, voorts als verzameltrekplaats voor de Viervleklibel en aanvliegplaats voor verschillende soorten trekvlinders;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de biologische waarden, maar ook de geomorfologische structuur, de opbouw van het bodemprofiel, het bestaande cultuurpatroon, de ten behoeve van de avifauna noodzakelijke rust en het natuurschoon;

Overwegende tenslotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 15 mei 1981, nr. NLB/BB-30760, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Stoenckherne";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Friesland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeld schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

B E S L U I T :

Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument de "Stoenckherne", voorzover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Workum, sectie B, nrs. 404 ged., 412 ged., 436 en 483 ged.; gemeente Hindeloopen, sectie B, nrs. 485, 522, 523, 630, 631 en 632 ged., een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN19/SN27.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Nederlandse Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk
namens deze,
de Directeur-Generaal voor Natuurbehoud,
Recreatie en Media,

Dr. J. Verhoeve

TOELICHTING

Natuurschoon en natuurwetenschappelijke betekenis

De "Stoenckherne" is een buitendijks gelegen kweldergebied van de voormalige Zuiderzee. Achter een oude kwelderrug bevindt zich in dit gebied een hafvormige inham, die op enkele plaatsen is dichtgeslibd.

Na de afsluiting van de Zuiderzee heeft dit gebied, door het verdwijnen van eb en vloed, zijn dynamisch karakter verloren.

Bovendien zijn deze gronden geleidelijk ontzilt en heeft zich hierop een meer gedifferentieerde vegetatie ontwikkeld. Het is hierbij opvallend, dat een aantal plantesoorten uit het zilte en brakke milieu zich heeft kunnen handhaven naast de zich fraai ontwikkelende moerasvegetaties die thuishoren in een zoet milieu. Van de soorten die kenmerkend zijn voor het zilte milieu kunnen worden genoemd: Zeeaster, Engels gras, Zilte zegge en Melkkruid.

Soorten van het brakke milieu zijn: Aardbeiklaver en Selderij. Naast deze soorten hebben zich typische zoetwater-moerasplanten gevestigd, zoals Engelvortel, Koekoeksbloem, Dotterbloem, Melkeppe en Kattestaart.

Het zuidelijke gedeelte van het natuurmonument is door het graven van sloten en greppels voor een deel in cultuur gebracht als hooiland.

Doordat deze gronden bij hoge waterstanden worden overstroomd en het agrarisch gebruik in verband hiermee een extensief karakter heeft, is een situatie ontstaan die in botanisch opzicht van grote betekenis is. In dit drassige schrale hooiland komt een soortenrijke vegetatie voor, met een opvallend groot aantal soorten orchideeën, zoals: Gevlekte rietorchis, Vleeskleurige orchis en Keverorchis.

Daarnaast wordt een groot aantal andere niet algemene soorten aangetroffen, zoals Trilgras, Moerasmelkdistel, Heelblaadje en een zeldzame tussenvorm van Valse voszegge en Pluimzegge.

Ook als broedgebied en pleisterplaats van talrijke vogelsoorten is het natuurmonument van grote betekenis. Dit hangt onder meer samen met de geografische ligging van het terrein, de rust en de aanwezigheid van een ondiepe kuststrook, die als voedselgebied functioneert.

In de gevarieerde moerasbegroeiing komen als broedvogel vrij zeldzame moeras- en watervogels voor, zoals Bruine kiekendief, Krakeend, Waterral, Porcelainhoen en Baardmannetje, terwijl Dwergstern, Kluut en Bontbekplevier een geschikte broedplaats vinden op een schelpenbank in het noordelijke gedeelte van het terrein.

De vochtige hooilanden herbergen een rijke broedvogelbevolking. Naast de meer algemene weidevogels komen hier zeldzame soorten voor als Kemphaan en Kwartelkoning.

Gedurende de trek vormt het natuurmonument een schakel in de keten van waterwildgebieden langs de Friese kust, die van internationale betekenis is, getuige het feit dat deze gebieden voorkomen op de zogenaamde "MAR-LIST" van de International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN) in categorie A (hoogste categorie), onder nummer 5.

Voorts is het natuurmonument van betekenis door het voorkomen van de in ons land zeldzaam geworden Visotter en Noordse Woelmuis.

Tenslotte is het gebied nog van belang als verzameltrekplaats voor de Viervleklibel en als aanvlieplaats voor trekvlinders als Distelvlinder, Gele Luzernevlinder en Atalanta.

Waterstaatkundige functie

Het gebied heeft als onderdeel van het IJsselmeer mede een waterstaatkundige functie. In verband met deze functie kan het in de toekomst gewenst zijn de tot nu toe gehanteerde streefpeilen te wijzigen.

Begrenzing

De begrenzing van het natuurmonument is hoofdzakelijk gebaseerd op natuurwetenschappelijke criteria van het natuurmonument zelf, alsmede op de nauwe ecologische relaties van het natuurmonument met het gedeelte van de Stoenckherne, dat eigendom is van de Staat en de ten oosten gelegen aansluitende dijksloten, die eveneens voor een groot deel eigendom zijn van de Staat.

Aan de noordzijde wordt de grens gevormd door de zuidzijde van de bazaltkade ten zuiden van de uitmonding van het "Zool". Aan de oostzijde wordt de grens van het beschermd natuurmonument gevormd door de oostgrens van de percelen, kadastraal bekend gemeente Workum, sectie B, nrs. 412 en 436, alsmede de percelen, kadastraal bekend gemeente Hindeloopen, sectie B, nrs 485, 631 en 632. Aan de zuidzijde wordt de grens gevormd door de noordrand van de bestrating van de weg langs de oude Oostervaart. Aan de westzijde wordt de grens van het natuurmonument gevormd door de begrenzing van perceel, kadastraal bekend gemeente Hindeloopen, sectie B, nrs. 630, 631 en 632, alsmede door de grens met het staatseigendom.

De vuurtoren van Workum met erf, gelegen op de percelen, kadastraal bekend gemeente Workum, sectie B, nrs. 404 en 412 is buiten het natuurmonument gelaten. Percelen ten westen van perceel, kadastraal bekend gemeente Hindeloopen, sectie B, nr. 630, zijn niet in het natuurmonument opgenomen in verband met een mogelijke uitbreiding van de jachthaven ter plaatse, zoals aangegeven in het ontwerp-bestemmingsplan buitengebied van Hindeloopen.

Het ligt in de bedoeling het aan de westzijde grenzend deel van de Stoenckherne, dat eigendom is van de Staat, te zijner tijd aan te wijzen als staatsnatuurmonument.

Planologische situatie

Het oostelijk gedeelte van het aangewezen gebied valt binnen het bestemmingsplan buitengebied Workum. Voor zover samenvallend komen de bestemmingen natuurgebied, dijk en water voor. Het bestemmingplan is door de gemeenteraad van Workum op 24 maart 1981 vastgesteld. Het westelijk deel van het gebied valt binnen het ontwerp-bestemmingsplan buitengebied Hindeloopen. De volgende bestemmingen zijn in het onderhavige gebied opgenomen: natuurgebied, waterbouwkundige doeleinden (dijk) en verkeersdoeleinden (weggedeelte Hindeloopen-Workum).

De dijk, liggend in de twee genoemde bestemmingsplannen, heeft een waterkerende functie; handelingen die voor een goed beheer van het dijklichaam nodig zijn, blijven onverlet.

Gebruik

Volgens artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, vergunning worden aangevraagd. Dit dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren. Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen, dat de in artikel 12 van de Natuurbeschermingswet bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn. Het is niet mogelijk op voorhand aan te geven wat wel en wat niet is toegestaan. In de eerste plaats hangt dit samen met de opbouw van het natuurmonument, in de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen.

Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al of niet vereist is. Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om een en

ander zelf te beoordelen, kan hierbij de hulp worden ingeroepen van de Natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer. Hij zal dan uitsluitend kunnen geven over de vraag of het noodzakelijk is vergunning aan te vragen.

Ten einde wat betreft het voorgaande de gedachte te bepalen, wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen, waarvoor een vergunning vereist kan zijn.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voer- en vaartuigen, caravans en tenten;
- aanbrengen of aanleggen van oeverbeschoeiingen;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of apparatuur;
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals kampeerterrainen, lig- of speelweiden, aanlegplaatsen enz.;
- aanleggen of verharden van wegen, banen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van oppervlakteverharding van enige omvang;
- ontgronden, bodem verlagen, aanleggen van waterlossingen, havens, plassen of vijvers, ophogen, egaliseren, ontginnen enz.;
- scheuren van grasland;
- verrichten van handelingen welke wijziging of intensivering van het bestaande bodemgebruik beogen of tengevolge kunnen hebben;
- handelingen welke wijziging van de waterhuishouding of waterstand beogen of tengevolge kunnen hebben, uitgezonderd de eerder genoemde wijziging van het streefpeil in het kader van de waterstaatkundige functie;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of producten;
- aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen, kunstmeststoffen en organische meststoffen, zowel op het land als in het water;
- berijden van voertuigen, met uitzondering van landbouwvoertuigen ten behoeve van voortzetting van het normaal agrarisch bedrijf;
- jagen en vissen;
- planten van bomen of struiken;
- het beoefenen van buitensporten, zoals crossen, ruitersport en modelvliegtuigsport.

Betekenis, gebruik en gewenst beheer van het beschermd natuurmonument

De percelen, kadastraal bekend gemeente Workum, sectie B, nrs. 404, 412 en 436, en de percelen, kadastraal bekend gemeente Hindeloopen, sectie B, nrs. 522, 523, 485, 631 en 632 bestaan gedeeltelijk uit grasland, gelegen op en om de IJsselmeerdijk en gedeeltelijk uit rietlanden. In deze rietlanden komen onder andere Vleeskleurige orchis, Rietorchis en Gevlekte rietorchis voor. De huidige betekenis van de weidegronden is voornamelijk gelegen in de ecologische relatie die deze percelen hebben met de omringende natte delen van het natuurmonument en de gronden, die eigendom zijn van de Staat, alsmede de rust en de functie als pleisterplaats voor vele soorten vogels. Ondanks de zeer hoge beweidingsdruk (schapen) worden de volgende soorten minder algemene hogere planten nog aangetroffen: Knolboterbloem, Kattedoorn, Kruisdistel, Liggende klaver, Trilgras, Veldlathyrus en Gele morgenster. Verder worden Haakmos en Slaapmos aangetroffen.

Het perceel, kadastraal bekend gemeente Workum, sectie B, nr. 483 ged. bestaat voor zover het binnen het natuurmonument valt geheel uit rietland en open water.

Voornoemde rietlanden dienen regelmatig (1 maal per jaar) te worden gemaaid buiten het broedseizoen.

Perceel, kadastraal bekend gemeente Hindeloopen, sectie B, nr. 630 is in gebruik als jongveeweide. Dit in de wintermaanden vaak plas-dras staande terrein ontleent zijn betekenis mede aan zijn functie als broedgebied voor weidevogels zoals: Kluut, Scholekster, Grutto, Tureluur, Veldleeuwerik, Graspieper en Gele kwikstaart. Voorts pleisteren hier regelmatig Kemphanen

en Watersnippen. Beheersmaatregelen dienen erop gericht te zijn de waterstand te handhaven (uitgezonderd de eerdergenoemde wijziging van het streefpeil in het kader van de waterstaatkundige functie) en de veebezetting terug te brengen. Als beheersmaatregel zal worden gestreefd naar een goede afrastering tussen rietlanden en weidegronden.

In het natuurmonument wordt niet gejaagd en gevist.

Het normale onderhoud van de IJsselmeerdijk kan gewoon doorgang vinden.

Beheersplan

De wet geeft in artikel 14 de mogelijkheid met de eigenaar en gebruiker een beheersplan op te stellen. Dit beheersplan komt tot stand op vrijwillige basis. Met het beheersplan wordt allereerst beoogd, dat het voor het natuurmonument gewenste beheer zal worden uitgevoerd. Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker meteen al duidelijkheid verkrijgen over handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteiten van het natuurmonument.

Doordat een beheersplan in overleg en in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker wordt opgesteld, is ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet voor in het beheersplan neergelegde handelingen géén vergunning vereist. Op grond van de wet kunnen de betrokkenen een vergoeding krijgen voor de uit het beheersplan voortvloeiende kosten, die redelijkerwijs niet voor hun rekening behoren te komen.

De natuurbeschermingsconsulent van het Staatsbosbeheer is gaarne bereid inlichtingen te verschaffen over de mogelijkheden van een beheersplan.

Het kantoor van de consulent in de provincie Friesland is gevestigd te Leeuwarden, Tesselschadestraat 7, telefoon 05100 - 43313.

MINISTERIE VAN
LANDBOUW EN VISSERIJ

22 december 1986

No. NMF/N 86-13.951

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg
Directie Natuur, Milieu
en Faunabeheer

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, Burgemeester en Wethouders van Nijefurd en Gedeputeerde Staten van Friesland;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Verkeer en Waterstaat en de Staatssecretaris van Financiën;

Gelet op artikel 21, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

BESLUIT:

Het op bijbehorende kaart BN19/SN27 aangegeven gebied, bekend onder de naam "Stoenckherne", dat eigendom is van de Staat, wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Nederlandse Staatscourant.

's-Gravenhage, 22 december 1986

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ,
Voor deze,
DE SECRETARIS-GENERAAL,

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and lines.

TOELICHTING

1. Inleiding

Het natuurmonument "Stoenckherne" ligt in de gemeente Nijefurd en beslaat een totale oppervlakte van ca 135 ha. Met de onderhavige beschikking wordt dat deel van het natuurmonument dat eigendom is van de Staat (ca 100 ha) aangewezen als staatsnatuurmonument. Het deel dat geen eigendom is van de Staat (ca 35 ha) is op 14 mei 1982 aangewezen als beschermd natuurmonument.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis en natuurschoon

De "Stoenckherne" is een buitendijks gelegen kweldergebied van de voormalige Zuiderzee. Achter een oude kwelderrug bevindt zich in dit gebied een hafvormige inham, die op enkele plaatsen is dichtgeslibt.

Na de afsluiting van de Zuiderzee heeft dit gebied, door het verdwijnen van eb en vloed, zijn dynamisch karakter verloren. Bovendien zijn deze gronden geleidelijk ontzilt en heeft zich hierop een meer gedifferentieerde vegetatie ontwikkeld. Het is hierbij opvallend, dat een aantal plantesoorten uit het zilte en brakke milieu zich heeft kunnen handhaven naast de zich fraai ontwikkelende moerasvegetaties die thuishoren in een zoet milieu. Van de soorten die kenmerkend zijn voor het zilte milieu kunnen worden genoemd Zeeaster, Engels gras, Zilte zegge en Melkkruid.

Soorten van het brakke milieu zijn Aardbeiklaver en Selderij. Naast deze soorten hebben zich typische zoetwater-moerasplanten gevestigd, zoals Engelwortel, Koekoeksbloem, Dotterbloem, Melkeppe en Kattestaart.

Het zuidelijk gedeelte van het natuurmonument is door het graven van sloten en greppels voor een deel in cultuur gebracht als hooiland. Doordat deze gronden bij hoge waterstanden worden overstroomd en het agrarisch gebruik in verband hiermee een extensief karakter heeft, is een situatie ontstaan die in botanisch opzicht van grote betekenis is. In dit drassige schrale hooiland komt een soortenrijke vegetatie voor met een opvallend groot aantal soorten orchideeën, zoals Gevlakte rietorchis, Vleeskleurige orchis en Keverorchis.

Daarnaast wordt een groot aantal andere niet algemene soorten aangetroffen als Trilgras, Moerasmelkdistel, Heelblaadje en een zeldzame tussenvorm van Valse voszegge en Pluimzegge. Ook als broedgebied en pleisterplaats van talrijke vogelsoorten is het natuurmonument van grote betekenis. Dit hangt onder meer samen met de geografische ligging van het terrein, de rust en de aanwezigheid van een ondiepe kuststrook, die als voedselgebied functioneert.

In de gevarieerde moerasbegroeiing komen als broedvogel vrij zeldzame moeras- en watervogels voor zoals Bruine kiekendief, Krakeend, Waterral, Porceleinhoen en Baardmannetje, terwijl Dwergstern, Kluut en Bontbekplevier een geschikte broedplaats vinden op een schelpenbank in het noordelijke gedeelte van het terrein.

De vochtige hooilanden herbergen een rijke broedvogelbevolking. Naast de meer algemene weidevogels komen hier zeldzame soorten voor als Kemphaan en Kwartelkoning.

Gedurende de trek vormt het natuurmonument een schakel in de keten van waterwildgebieden langs de Friese kust, die van internationale betekenis is.

Voorts is het natuurmonument van betekenis door het voorkomen van de in ons land zeldzaam geworden Visotter en Noordse woelmuis.

Ten slotte is het gebied van belang als verzameltrekplaats voor de Viervleklibel en als aanvliegplaats voor trekvlinders als Distelvlinder, Gele Luzernevlinder en Atalanta.

Uit een oogpunt van natuurschoon is het natuurmonument van betekenis door de weidsheid van het landschap en door de afwisseling van gras- en rietlanden, rietzomen, de natuurlijke inham en het water.

3. Begrenzing

De begrenzing van het staatsnatuurmonument is gebaseerd op de natuurwetenschappelijke betekenis en de eigendomssituatie. De eigendommen van de Staat zijn op de bij de beschikking behorende kaart met een raster als zodanig aangegeven.

4. Beheer en rechtsgevolgen

Het Staatseigendom is sinds 1939 door de Dienst der Domeinen in erfpacht uitgegeven aan de gemeente Hindeloopen (thans gemeente Nijefurd) tot en met eind 1994. Enkele percelen grasland (de "Geaën") zijn verpacht aan veehouders. Het rietland is verpacht aan een rietsnijder. Met het Waterschap Fryslân loopt een overeenkomst betreffende het recht van overpad over het waterschapseigendom t.b.v. de exploitatie van deze gronden. Het tot nu toe plaatsvindende extensieve agrarische gebruik kan in grote lijnen worden voortgezet. Met de gemeente zal overlegd worden over het gewenste beheer.

In het algemeen geldt het verbod van artikel 16 van de Natuurbeschermingswet om het natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken, af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen, of in het algemeen schade aan de natuur toe te brengen.

Teneinde verstoring van broedvogels vanaf het water te voorkomen ligt het in de bedoeling het gebied af te sluiten. Dit zal geschieden op basis van artikel 17 van de wet.

Ten behoeve van de veiligheid van opvarenden van vaartuigen is het te allen tijde toegestaan dat er binnen het natuurmonument reddings- of bergingsacties plaatsvinden.

In verband met de waterstaatkundige functie van het natuurmonument kunnen, indien gewenst, de tot nu toe gehanteerde streefpeilen in overleg met de consulent Natuur, Milieu en Faunabeheer in de provincie Friesland worden gewijzigd.

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur, Bos,
Landschap en Fauna

4 december 1991

NBLF 91-3121

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende dat het gebied de "Friese IJsselmeerkust", dat wordt gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en vanwege zijn natuurwetenschappelijke betekenis en als zodanig een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onderdeel b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het gebied één samenhangend geheel vormt, bestaande uit buitendijks gelegen kale en begroeide zandplaten, moerassen, graslanden, klifkusten en ondiep water;

dat het natuurmonument onderdeel vormt van de Ecologische Hoofdstructuur, zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (Kamerstukken II, 1989-1990, 21 149, nrs. 2-3);

dat dit gebied zowel een schakel is tussen het Friese vasteland, het IJsselmeer en de Waddenzee, als op zichzelf terreinen en wateren bevat die van algemeen belang zijn uit een oogpunt van natuurschoon en om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onderdeel b, van de Natuurbeschermingswet;

dat zich er als gevolg van de verscheidenheid in milieuomstandigheden een aantal levensgemeenschappen heeft ontwikkeld;

dat daartoe minder algemene tot zeldzame plantengemeenschappen behoren, waarvan verscheidene zeldzame plantesoorten deel uitmaken;

dat dit gebied voor de avifauna zowel een broed-, fourageer-, rui-, als rustplaats vormt, waarvan onder andere soorten gebruik maken die in ons land minder algemeen tot zeldzaam zijn;

dat dit gebied door het voorkomen van grote aantallen van meerdere soorten gedurende bepaalde perioden van het jaar voor de avifauna van nationaal en internationaal belang is;

dat dit gebied uit geomorfologisch oogpunt zeer waardevolle klifkusten bezit;

dat de staatsgronden van Stoenckherne, een onderdeel van de Friese IJsselmeerkust, bij besluit van de Minister van Landbouw en Visserij d.d. 22 februari 1986, nr. NMF/N86-13.951, zijn aangewezen als staatsnatuurmonument;

dat de particuliere gronden van Stoenckherne bij besluit van de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk d.d. 14 mei 1982, nr. NLB/GS/GA-51414, zijn aangewezen als beschermd natuurmonument;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis, maar ook de voor de avifauna noodzakelijke rust, de aan de vorming van het gebied ten grondslag liggende hydrologische en sedimentaire processen en de geomorfologische en bodemkundige structuur;

Overwegende ten slotte dat de bescherming van het onderhavige natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gezien de beschikking van 5 december 1990, nr. NMF-89-12758, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Friese IJsselmeerkust";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Friesland ingezonden beschouwingen en schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

Gelet op artikel 7, in samenhang met artikel 9, van de Natuurbeschermingswet;

Toelichting bij beschikking NBLF-91-3121

1. INLEIDING

De aanwijzing van de Friese IJsselmeerkust tot natuurmonument vloeit voort uit het door het rijk en de provincie geformuleerde beleid voor de Friese IJsselmeerkust. In het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud (1984) wordt erkend dat het IJsselmeer een bijzondere en internationaal belangrijke functie vervult voor watervogels. Met name de Workumerwaard en de kuststrook ten zuiden van Nijemirdum worden getypeerd als 'belangrijk voor weidevogels en ganzen'.

In de ecologische hoofdstructuur van Nederland, zoals die geschetst wordt in het Natuurbeleidsplan (regeringsbeslissing, 1990) maakt het IJsselmeer deel uit van de 'natte as' van Zeeland naar de Lauwersmeer. Het IJsselmeergebied wordt gezien als kerngebied, de oeverzones worden ecologisch waardevol genoemd. De provinciale 'Beleidsnota landschapszorg en natuurbeheer in Friesland' uit 1987 stelt ten aanzien van het beleid voor het IJsselmeer en de oeverzone dat dit gericht moet zijn op het behoud van de ecologische functie van het IJsselmeer en van de samenhang tussen meer en de aangrenzende kustmoerassen en graslanden.

De aanwijzing als natuurmonument heeft betrekking op buitendijkse terreinen en wateren. Het gebied bestaat uit ondiep water, kale en begroeiende zandplaten, moerassen, laag gelegen graslanden en klifkusten, die in ecologisch opzicht een samenhangend geheel vormen.

Het natuurmonument is van algemeen belang uit natuurwetenschappelijk oogpunt en vanwege het natuurschoon. Het gebied heeft tevens een belangrijke recreatieve functie, zowel voor de oeverrecreatie als voor de watersport. Daarnaast is de oeverzone van belang voor kleinschalige beroepsvisserij. Het natuurmonument is deels in eigendom bij de Staat, deels bij particulieren en is gelegen in de gemeenten Wûnseradiel, Nijefurd, Gaasterlân-Sleat en Lemsterland. De Stoenckherne, een buitendijks gelegen gebied in de gemeente Nijefurd was al aangewezen als beschermd en staatsnatuurmonument. De oppervlakte van het staatsnatuurmonument bedraagt ca. 4.800 ha en van het beschermd natuurmonument ca. 120 ha. Met deze beschikking worden de particuliere gronden aangewezen als beschermd natuurmonument.

Gezien de nauwe samenhang tussen het beschermd natuurmonument en het staatsnatuurmonument wordt in paragraaf 2 ingegaan op de natuurwetenschappelijke betekenis en het natuurschoon van het gehele gebied.

2. NATUURWETENSCHAPPELIJK BETEKENIS EN NATUURSCHOON

2.1. ALGEMEEN

Het gebied bestaat uit de ondiepe oeverzone van het IJsselmeer met kale zandbanken en begroeide platen, schelpenbanken, riet- en biezenvelden, rietpolders, verruigd rietland, zeggenvegetaties en struwelen, buitendijks laag gelegen grasland en twee klifkusten. Voor de afsluiting van de Zuiderzee was deze oeverzone een dynamisch gebied met zandbanken die bij eb droog vielen, waar afslag en opslibbing op de kwelders en afslag bij de klifkusten plaats vond. Door de aanleg van de Afsluitdijk is de dynamiek sterk verminderd.

De dagelijkse eb en vloed zijn verdwenen, wel is er nog een fluctuatie in het huidige IJsselmeerpeil, afhankelijk van de windrichting en -snelheid, de aanvoer van rivierwater, het waterbeheer in het binnenland en de spuimogelijkheden op de Waddenzee. In de zomer en de winter zijn er verschillende streefpeilen, resp. 20 en 40 cm. -NAP.

Na de afsluiting van de Zuiderzee is een aantal zandbanken en buitendijkse gebieden die voor de kust lagen drooggevallen en begroeid geraakt. Van noord naar zuid zijn dit: Makkumer Noord- en Zuidwaard, Kooiwaard, Workumerwaard, de Stoenckherne, Bocht van Molkwerum, Mokkebank, Huitebuursterbuitenpolder, Buitenwallen en de Uitheingpolder. De Steile Bank, die ten zuiden van de Huitebuursterbuitenpolder ligt, is onbegroeid.

Op een groot deel van de platen heeft de vegetatie zich natuurlijk kunnen ontwikkelen. Er is een soortenrijke vegetatie aanwezig met een groot aantal zeldzame soorten. Voor vogels zijn de platen en het aangrenzende water belangrijk als broed-, rust-, rui- en foerageergebied.

De betekenis van het gebied moet niet alleen gezien worden vanuit zijn eigen natuurwetenschappelijke waarden, maar ook vanuit de functie en de plaats die het inneemt ten opzichte van het IJsselmeer en in relatie met het vaste land van Friesland en de Waddenzee.

2.2. FLORA EN VEGETATIE

De vegetatie is onder te verdelen in een vijftal hoofdtypen:

- Graslanden: deze worden meestal beweid of gemaaid, in de graslanden komen verschillen in de abiotische omstandigheden duidelijk in de vegetatie naar voren.
- Struwelen: actief beheer vindt niet plaats, opslag van voornamelijk wilgesoorten.
- Aanspoelselruigten: ontstaan op oeverwallen en de buitenrand van struwelen door de aanvoer van strooisel bij overstroming door het IJsselmeer.
- Riet- en zeggemoerassen en biezenvelden: verschillen in abiotische omstandigheden komen duidelijk naar voren in de riet- en zeggemoerasvegetaties. In de winter wordt het meeste riet gesneden. Gedeeltelijk worden de rietvelden door

opmaling in stand gehouden. De matdebiesvelden worden gebruikt voor biezenoogst.

- Schelpenbanken: door aanvoer van schelpen uit het IJsselmeer zijn schelpenbanken ontstaan. Deze hebben door de specifieke abiotische omstandigheden een geheel eigen vegetatie.

Het stadium van de successie en daarmee de structuur van de vegetatie (pionier-, riet-, grasland-, of struweelvegetatie) wordt vooral door het gebruik bepaald. De vegetatiesamenstelling wordt vooral bepaald door verschil in abiotische omstandigheden. Belangrijk zijn:

- de overstromingsfrequenties;
- het grondwaterregime (de positie ten opzichte van de kwelinzijgingsgradiënten en de consequentie daarvan voor de grondwatersamenstelling);
- de bodemsamenstelling;
- de ontkalking en ontzilting van de bodem.

In riet- en zeggevegetaties wijzen soorten als Veenpluis, Waternavel, Zeegroene muur en Egelboterbloem op verzuring door infiltratie van neerslag. Ronde zegge, Moeraskartelblad en Lage zegge wijzen op een neutrale tot kalkhoudende standplaats. De aanwezigheid van Zilt torkruid duidt weer op de aanwezigheid van zout grondwater.

In graslandvegetaties kan de aanwezigheid van soorten als Stomp- en Gewoon kweldergras en Melkkruid op zoute invloeden wijzen. De hydrologische situatie is veelal bepalend voor het voorkomen van verschillende vegetaties en soorten. Zeldzamere soorten, veelal soorten die voorkomen op kalkgradiënten zoals Kievitsbloem, Waardzegge, Heelblaadjes, Moeraswespenorchis, Addertong, Moeraskartelblad en Vleeskleurige orchis, komen vooral voor op de plaatsen waar de overstromingsfrequentie en de ontkalking gering zijn en waar de grondwaterdynamiek klein is. Lokaal kan op deze plaatsen variatie ontstaan door de aanvoer van kalkrijk, zout grondwater.

Behalve bovenstaande soorten zijn bijzonder in de vegetatie van de IJsselmeerkust de plantesoorten die overgebleven zijn als relict van de vroegere Zuiderzee zoals de Blauwe zeedistel. Ook bijzonder is het voorkomen van plantesoorten uit het Fluviaal District. Deze soorten die voornamelijk beperkt zijn tot de grote rivieren komen langs de zuidelijke IJsselmeerkust van Friesland voor. Het gaat om soorten als Kattedoorn, Handjesgras en Echt walstro.

2.3. FAUNA

2.3.1. Avifauna

Vele tienduizenden vogels verblijven gedurende langere of kortere tijd in het natuurmonument. Afhankelijk van de soort wordt de IJsselmeerkust gebruikt als broedgebied, foerageergebied, rust- of rustplaats of een combinatie van deze. De grote voedselrijkdom

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur, Bos,
Landschap en Fauna

4 december 1991

NBLF 91-3119

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende dat het gebied "Friese IJsselmeerkust" bestaat uit terreinen en wateren die van algemeen belang zijn uit een oogpunt van natuurschoon en om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onderdeel b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, Gedeputeerde Staten van Friesland en Burgemeester en Wethouders van Wûnseradiel, Nijefurd, Gaasterlân-Sleat en Lemsterland;

Handelend in overeenstemming met de Staatssecretaris van Financiën en de Minister van Verkeer en Waterstaat;

Gelet op artikel 21, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet;

BESLUIT:

- I. Het op de bij deze beschikking behorende kaart SN 118/BN 175 als zodanig aangegeven deel van het gebied "Friese IJsselmeerkust" wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.
- II. Bij deze beschikking gaat een toelichting, die in samenhang met deze beschikking moet worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'T. J. Galor'.

Toelichting bij de beschikking NBLF-91-3119

1. INLEIDING

De aanwijzing van de Friese IJsselmeerkust tot natuurmonument vloeit voort uit het door het rijk en de provincie geformuleerde beleid voor de Friese IJsselmeerkust. In het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud (1984) wordt erkend dat het IJsselmeer een bijzondere en internationaal belangrijke functie vervult voor watervogels. Met name de Workumerwaard en de kuststrook ten zuiden van Nijemirdum worden getypeerd als 'belangrijk voor weidevogels en ganzen'.

In de ecologische hoofdstructuur van Nederland zoals die geschetst wordt in het beleidsvoornemen inzake het Natuurbeleidsplan (1989) maakt het IJsselmeer deel uit van de 'natte as' van Zeeland naar de Lauwersmeer. Het IJsselmeer wordt gezien als kerngebied, de oeverzones worden ecologisch waardevol genoemd.

De provinciale 'Beleidsnota landschapszorg en natuurbeheer in Friesland' uit 1987 stelt ten aanzien van het beleid voor het IJsselmeer en de oeverzone dat dit gericht moet zijn op het behoud van de ecologische functie van het IJsselmeer en van de samenhang tussen dit meer en de aangrenzende kustmoerassen en graslanden.

De aanwijzing als natuurmonument heeft betrekking op buitendijkse terreinen en wateren. De gebieden bestaan uit ondiep water, kale- en begroeide zandplaten, moerassen, laag gelegen graslanden en klifkusten, die in ecologisch opzicht een samenhangend geheel vormen.

Het natuurmonument is van algemeen belang uit natuurwetenschappelijk oogpunt en vanwege het natuurschoon. De IJsselmeerkust heeft tevens een belangrijke recreatieve functie, zowel voor de oeverrecreatie als voor de watersport. Daarnaast is de oeverzone van belang voor kleinschalige beroepsvisserij.

Het natuurmonument is deels in eigendom bij de Staat, deels bij particulieren en is gelegen in de gemeenten Wûnseradiel, Nijefurd, Gaasterlân-Sleat en Lemsterland. De Stoenckherne, een buitendijks gelegen gebied in de gemeente Nijefurd was al aangewezen als natuurmonument. De oppervlakte van het staatsnatuurmonument bedraagt ca. 4800 ha en van het beschermd natuurmonument ca. 120 ha. Met deze beschikking worden de aan de Staat toebehorende gronden aangewezen als staatsnatuurmonument.

Gezien de nauwe samenhang tussen het beschermd en het staatsnatuurmonument wordt in paragraaf 2 ingegaan op de natuurwetenschappelijke betekenis en het natuurschoon van het gehele gebied.

2. NATUURWETENSCHAPPELIJK BETEKENIS EN NATUURSCHOON

2.1. ALGEMEEN

Het gebied bestaat uit de ondiepe oeverzone van het IJsselmeer met kale zandbanken en begroeide platen, schelpenbanken, riet- en biezenvelden, rietpolders, verruigd rietland, zeggenvegetaties en struwelen, buitendijks laag gelegen grasland en twee klifkusten.

Voor de afsluiting van de Zuiderzee was deze oeverzone een dynamisch gebied met zandbanken die bij eb droog vielen, waar afslag en opslibbing

op de kwelders en afslag bij de klifkusten plaats vond. Door de aanleg van de Afsluitdijk is de dynamiek sterk verminderd. De dagelijkse eb en vloed zijn verdwenen, wel is er nog een fluctuatie in het huidige IJsselmeerpeil, afhankelijk van de windrichting en -snelheid, de aanvoer van rivierwater, het waterbeheer in het binnenland en de spuiomogelijkheden op de Waddenzee. In de zomer en de winter zijn er verschillende streefpeilen, resp. 20 en 40 cm. - NAP.

Na de afsluiting van de Zuiderzee is een aantal zandbanken en buitendijkse gebieden die voor de kust lagen drooggefallen en begroeid geraakt. Van noord naar zuid zijn dit: Makkumer Noord- en Zuidwaard, Kooiwaard, Workumerwaard, de Stoenckherne, Bocht van Molkwerum, Mokkebank, Huitebuursterbuitenpolder, Buitenwallen en de Uitheingpolder. De Steile Bank, die ten zuiden van de Huitebuursterbuitenpolder ligt, is onbegroeid.

Op een groot deel van de platen heeft de vegetatie zich natuurlijk kunnen ontwikkelen. Er is een soortenrijke vegetatie aanwezig met een groot aantal zeldzame soorten. Voor vogels zijn de platen en het aangrenzende water belangrijk als broed-, rust-, rui- en foerageergebied.

De betekenis van het gebied moet niet alleen gezien worden vanuit zijn eigen natuurwetenschappelijke waarden, maar ook vanuit de functie en de plaats die het inneemt ten opzichte van het IJsselmeer en in relatie met het vaste land van Friesland en de Waddenzee.

2.2. FLORA EN VEGETATIE

De vegetatie is onder te verdelen in een vijftal hoofdtypen:

- Graslanden: deze worden meestal beweid of gemaaid, in de graslanden komen verschillen in de abiotische omstandigheden duidelijk in de vegetatie naar voren.
- Struwelen: actief beheer vindt niet plaats, opslag van voornamelijk wilgesoorten.
- Aanspoelselruigten: ontstaan op oeverwallen en de buitenrand van struwelen door de aanvoer van strooisel bij overstroming door het IJsselmeer.
- Riet- en zeggemoerassen en biezenvelden: verschillen in abiotische omstandigheden komen duidelijk naar voren in de riet- en zeggemoeras. In de winter wordt het meeste riet gesneden. Gedeeltelijk worden de rietvelden door opmaling in stand gehouden. De mattebiesvelden worden gebruikt voor biezenoogst.
- Schelpenbanken: door aanvoer van schelpen uit het IJsselmeer zijn schelpenbanken ontstaan. Deze hebben door de specifieke abiotische omstandigheden een geheel eigen vegetatie.

Het stadium van de successie en daarmee de structuur van de vegetatie (pionier-, riet-, grasland-, of struweelvegetatie) wordt vooral door het gebruik bepaald. De vegetatiesamenstelling wordt vooral bepaald door verschil in abiotische omstandigheden.

Belangrijk zijn:

- de overstromingsfrequenties;
- het grondwaterregime (de positie ten opzichte van de kwelinzijgingsgradiënten en de consequentie daarvan voor de grondwatersamenstelling);
- de bodemsamenstelling;
- de ontkalking en ontzilting van de bodem.

In riet- en zeggevegetaties wijzen soorten als Veenpluis, Waternavel, Zeegroene muur en Egelboterbloem op verzuring door infiltratie van neerslag. Ronde zegge, Moeraskartelblad en Lage zegge wijzen op een neutrale tot kalkhoudende standplaats. De aanwezigheid van Zilt torkruid duidt weer op de aanwezigheid van zout grondwater.

In graslandvegetaties kan de aanwezigheid van soorten als Stomp- en Gewoon kweldergras en Melkkruid op zoute invloeden wijzen. De hydrologische situatie is veelal bepalend voor het voorkomen van verschillende vegetaties en soorten. Zeldzamere soorten, veelal soorten die voorkomen op kalkgradiënten zoals Kievitsbloem, Waardzegge, Heelblaadjes, Moeraswespenorchis, Addertong, Moeraskartelblad en Vleeskleurige orchis, komen vooral voor op de plaatsen waar de overstromingsfrequentie en de ontkalking gering zijn en waar de grondwaterdynamiek klein is. Lokaal kan op deze plaatsen variatie ontstaan door de aanvoer van kalkrijk, zout grondwater.

Behalve bovenstaande soorten zijn bijzonder in de vegetatie van de IJsselmeerkust de plantesoorten die overgebleven zijn als relictten van de vroegere Zuiderzee zoals de Blauwe zeedistel. Ook bijzonder is het voorkomen van plantesoorten uit het Fluviaal District. Deze soorten die voornamelijk beperkt zijn tot de grote rivieren komen langs de zuidelijke IJsselmeerkust van Friesland voor. Het gaat om soorten als Kattedoorn, Handjesgras en Echt walstro.

2.3. FAUNA

2.3.1. Avifauna

Vele tienduizenden vogels verblijven gedurende langere of kortere tijd in het natuurmonument. Afhankelijk van de soort wordt de IJsselmeerkust gebruikt als broedgebied, foerageergebied, rui- of rustplaats of een combinatie van deze. De grote voedselrijkdom van het gebied en de rust spelen hierbij een grote rol. Het hele jaar wordt de IJsselmeerkust als rust- en foerageerplaats gebruikt. De rui vindt in de nazomer en de herfst plaats. De vogels die in het gebied overwinteren of er op doortrek verblijven (nazomer, voor- en najaar) zijn vooral afkomstig van broedgebieden in Noord-Europa en West-Siberië.

In de rietlanden en moerassen broeden ralachtigen, o.a. de zeldzame soorten Porceleinhoen, Klein en Kleinst waterhoen en Kwartelkoning. Verder broeden hier vele soorten zangvogels, o.a. Snor, Sprinkhaanrietzanger, Bosrietzanger, Kleine karekiet, Rietzanger, Baardmannetje en Grasmus, eenden o.a. Pijlstaart, Krakeend, Tafel- en Kuifeend, en stootvogels, o.a. de Bruine Kiekendief. In de oevervegetaties langs de Friese kust broedt, vanaf april tot juli, de Fuut in grote aantallen in

kolonies die liggen op de Makkumer Noordwaard (ca. 120 paar), de Bocht van Molkwerum (ca. 50 paar) en bij het Mirnserklif (ca. 300 paar). Op de gemaaide grasland- en zeggenvegetaties op de waarden broeden weidevogels, o.a. Tureluur, Watersnip, Kemphaan en Grutto. Op de schelpenbanken aan de westrand van de Workumer Buitenwaard broeden o.a. Visdieven. De kolonie van zo'n 2.000 paar is de grootste in Europa. Verder broeden op de schelpenbanken o.a. Kluut en Bontbekplevier. Op de schelpenbank aan de westrand van de Makkumer Noordwaard broedt de Bontbekplevier.

Al in de broedtijd verzamelen niet-broedende Futen zich op beschutte plaatsen om er te ruien. In augustus en september voegen zich hierbij ook de Futen die gebroed hebben. Concentratieplekken in deze maanden zijn o.a. de Bocht van Molkwerum (ca. 4.000 ex.), een groot gebied ten zuiden van de Mokkebank en het Mirnserklif met een zeer groot aantal ruiende Futen (ca. 20.000 ex.) en het Hondennest bij de Huitebuursterbuitenpolder (ca. 3.000 ex.).

Zwemeenden die broeden op de buitendijkse moerasterreinen ruien na de broedtijd in de ondiepe oeverzone (juni-juli). Ook komen broedvogels van elders hier naar toe om er te ruien (o.a. van zuidelijk Flevoland). Tijdens de vleugelrui kunnen de vogels niet vliegen en zijn ze zeer gevoelig voor verstoring. Concentraties van ruiende Krakeenden, Wintertalingen en Slobeenden zijn er o.a. langs de Gaasterlandse Kust (bv. Hondennest). Op een plaat voor de Workumer Buitenwaard ruien in juni en juli Slobeenden en Wintertalingen in grote aantallen (maxima 3.000 resp. 5.000 ex.).

Het IJsselmeer is de belangrijkste pleisterplaats van de Zwarte stern tijdens de trek. De vogels verzamelen zich hier om er te foerageren en te ruien. Doorgaans worden in augustus de grootste aantallen waargenomen. Concentratiegebieden langs de Friese kust zijn de Steile Bank en het Vrouwenzand. Bij het Vrouwenzand zijn in de periode half mei-augustus 1.000 tot 2.000 Zwarte sterns aanwezig. Op de Steile Bank slapen in augustus rond de 30.000 exemplaren. Ook voor de Aalscholver is de Steile Bank in de zomer een belangrijke rust- en slaappleeds. In augustus wanneer de broedkolonies worden verlaten, groeit het aantal Aalscholvers op de Steile Bank sterk. In september zijn maximaal rond de 10.000 exemplaren aanwezig. Tot in de herfst gebruiken vele duizenden Aalscholvers deze zandbank als rustplaats. Ook op andere banken, platen en strandjes langs de kust komen Aalscholvers voor.

Tijdens de doortrek in het voor- en najaar slapen steltlopers in het ondiepe water langs de Friese kust. Concentratie gebieden zijn o.a. het Gaastwad aan de noordkant van de Workumerwaard (Wulp in april ca. 25.000 ex., Grutto en Kemphaan in juli ca. 11.500 resp. 10.000 ex.), de Mokkebank (Grutto tot 1.800 ex. in juni, Kemphaan tot 600 ex. in juli) en de Steile Bank (Kemphaan tot 2.500 en Grutto tot 7.000 ex. in juli). In de winter gebruiken Smienten en ganzen het gebied als slaappleeds. De Smient slaapt in zeer grote aantallen in het ondiepe water voor de Workumer Buitenwaard en in de Bocht van Molkwerum. In januari zijn voor de Workumerwaard en in februari in de Bocht van Molkwerum maximaal ca. 22.000 exemplaren aanwezig. Overdag foerageren deze vogels op de graslanden langs de oevers. Ganzen die overdag foerageren in zuid-west Friesland en de Noordoostpolder slapen op de Steile Bank en in het ondiepe water bij het Hondennest. Het gaat om de Rietgans, Kleine

rietgans, Kolgans en Brandgans. Vooral in januari slapen hier zeer grote aantallen ganzen, in totaal rond de 100.000 exemplaren. Een andere belangrijke slaappleaats voor in Friesland foeragerende ganzen is het ondiepe water voor de kust bij Piaam en Gaast. Hier slapen vooral de Grauwe gans (max. 2.000 ex.), Kolgans (max. 50.000 ex.), Brandgans (max. 25.000 ex.) en de Kleine rietgans (10.000 ex.).

Op de lijst van het toenmalige Rijksinstituut voor Natuurbeheer (1985) van internationaal belangrijke water- en moerasgebieden (wetlands) volgens de criteria van de Wetlandsconventie, zijn de Makkumer waarden, de Kooiwaard, de Workumerwaard, de Mokkebank en het gebied Steile Bank-Hondennest opgenomen. In deze gebieden komt regelmatig tenminste 1% van de populatie van een soort of ondersoort van een zekere watervogel voor of broedt regelmatig tenminste 1% van het aantal broedparen van een watervogelsoort of ondersoort. Voor het hele natuurmonument geldt dat verschillende soorten vele malen de 1% norm overschrijden.

2.3.2. Vissen

Na de afsluiting van de Zuiderzee veranderde de vispopulatie in dit gebied, zowel voor wat de soortensamenstelling als de aantallen van deze soorten betreft. Van de vroeger aanwezige vissoorten hebben alleen de Aal, de Bot en de Spiering zich kunnen handhaven. De eerste twee soorten worden op zee geboren en trekken in het voorjaar naar het kustwater. Ze komen via de spuisluisen in de Afsluitdijk naar binnen. Na de verzoeting van het IJsselmeer heeft een aantal zoetwatervissen zich over het IJsselmeer uitgebreid. De in aantal belangrijkste zoetwatervissoorten zijn nu: Snoekbaars, Baars, Pos, Brasem en Blankvoorn. De oeverzone van het IJsselmeer is belangrijk als paaiplaats voor Brasem, Snoekbaars, Baars en Spiering. Afhankelijk van de vissoort worden de eieren op grof zand, een stenige bodem of op de dijkvoet afgezet. Waterplanten waarop eieren afgezet kunnen worden ontbreken nagenoeg.

De spiering is een zeer belangrijke prooivis voor vogels, (met name Futen, Meeuwen en Zaagbekken) en voor andere vissoorten (Snoekbaars en Baars).

2.3.3. Zoogdieren, insecten en amfibieën

Op verschillende buitendijkse terreinen zijn waarnemingen gedaan van o.a. Ree, Wezel, Hermelijn, Bunzing, Visotter (incidenteel) en een aantal muizensoorten. Aan de Zuidfriese kust komt de Das voor.

De zuidelijke IJsselmeeroever van Friesland vormt een trekroute voor dagvlinders (o.a. Atalanta en Distelvlinder). Op de Kooiwaard is de beschermde, zeldzame Grote vuurvlinder waargenomen.

Langs de Friese IJsselmeerkust zijn waarnemingen gedaan van de Kleine watersalamander, de Rugstreppad, de Groene kikker en de Bruine kikker.

2.4. NATUURSCHOON

Het weidse, open karakter van het gebied, met uitgestrekte riet- en moerasvegetaties, struwelen en korte, gamaaide vegetaties, maakt het gebied zowel vanaf de IJsselmeerdijk als vanaf het IJsselmeer van grote betekenis uit het oogpunt van natuurschoon.

3. BEGRENZING VAN HET STAATSNATUURMONUMENT

De begrenzing van de tot het natuurmonument behorende terreinen en wateren is zo gekozen, dat er in ecologisch, geomorfologisch en landschappelijk opzicht een onderling samenhangend geheel onder de Natuurbeschermingswet is gebracht. Hierbij is rekening gehouden met de aanwezigheid van vaargeulen, visserijgebieden en concentratiepunten van recreatie.

In het water vormt de ca. twee meter dieptelijn veelal de begrenzing van het natuurmonument. Deze dieptelijn is gekozen omdat ongeveer tot deze diepte licht tot op de bodem kan doordringen, waardoor groei van waterplanten mogelijk is. Deze waterplanten zijn voedsel voor verschillende vogelsoorten.

Bovendien begrenst deze dieptelijn in de praktijk het watergedeelte waar de grootste concentratie watervogels verblijven om er te rusten en te ruïen.

De begrenzing van de als staatsnatuurmonument aangewezen gebieden is als volgt:

Ten noorden en ten westen van de Makkumer Noordwaard ligt de grens langs de teen van de Afsluitdijk en de oostelijke strekdam van de haven van Korwerderzand. Ter hoogte van Kornwerderzand kan de begrenzing te zijner tijd aangepast worden in verband met de bestemming 'uit te werken recreatie' in het bestemmingsplan Afsluitdijk van de gemeente Wûnseradiel. Wanneer er concrete plannen zijn die uitwerking geven aan de bestemming 'uit te werken recreatie' zal de begrenzing van het natuurmonument aangepast worden aan de in het bestemmingsplan aangegeven bestemming. Vanaf de bunker op de strekdam bij Kornwerderzand loopt de grens naar het oosten tot aan de ca. twee meter dieptelijn. Op dit punt loopt de grens langs de ca. twee meter dieptelijn in zuidoostelijke richting tot aan het Makkumerdiep. Het Makkumerdiep vormt de zuidgrens. Vanaf de zuidoostpunt van de Makkumer Noordwaard loopt de grens in noordoostelijke richting naar de eigendommen van het Waterschap Fryslân bij de noordpunt van de bebouwing van Makkum. De oostgrens wordt gevormd door de eigendommen van het Waterschap Fryslân.

Op de Makkumer Zuidwaard is het centraal gelegen ingedijkte landbouwgebied en het westelijk ervan gelegen gebied met onder andere camping de "Holle Poarte" buiten het natuurmonument gelaten. De terreinen en wateren ten oosten (in het noorden begrensd door het perceel ten zuiden van de toegangsweg tot de waard) en ten zuiden van de polder behoren tot het onder de Natuurbeschermingswet gebrachte gebied. De grens tussen de polder en het staatsnatuurmonument loopt aan de oost-respectievelijk zuidkant van de sloot aan de buitenzijde van de polderdijk.

De eigendommen van het waterschap Fryslân langs de IJsselmeerdijk vormen tot aan de Workumer Buitenwaard de oostgrens van het staatsnatuurmonument. Bij deze waard loopt de grens langs de Soldatengracht tot aan het recreatiegebied "It Soal". In het IJsselmeer wordt de grens gevormd door het visserijgebied en de ca. twee meter dieptelijn.

In de Bocht van Molkwerum loopt de oostgrens langs de eigendommen van het waterschap Fryslân. In het water vormt de ca. twee meter dieptelijn de westgrens.

Vanaf Laaxum tot aan Paviljoen 't Klif loopt de grens langs de particuliere eigendommen. In het water vormt de ca. twee meter dieptelijn de grens.

Bij de Marderhoek loopt de noordgrens vanaf de Séfonsterdijk tot aan recreaierrein "De Hoge Grazen" langs particuliere eigendommen. De zuidgrens wordt gevormd door de ca. twee meter dieptelijn.

Vanaf de oostkant van het dagrecreaierrein "De Hoge Grazen" tot aan de Lemsterhoek volgt de grens van het staatsnatuurmonument de zuidgrens van de particuliere eigendommen. In de Uitheingpolder vallen eigendommen van Staatsbosbeheer in het staatsnatuurmonument.

Wanneer er op termijn concrete plannen zijn voor recreatieve ontwikkelingen tussen Tacoziyl en de Lemsterhoek, zal gezien worden of wijziging van de begrenzing van het natuurmonument dan wel van het afgesloten gebied nodig en wenselijk is.

Vanaf de Lemsterhoek loopt de grens langs de dijk in oostelijke richting tot aan de eerste kavelscheiding op de dijk (op ca. 200 meter van de Lemsterhoek). Over het water loopt de grens tot aan de twee meter dieptelijn en gaat langs die lijn verder.

Voor de exacte begrenzing wordt verwezen naar de bij deze beschikking horende kaart SN 118/BN 175.

4. ANDERE VAN KRACHT ZIJNDE INSTRUMENTEN

4.1. Streekplan

In het Streekplan Friesland (1989) wordt het grootste deel van de ondiepe oeverzone van het IJsselmeer (Afsluitdijk-Lemsterhoek) en de daarin liggende zandplaten aangeduid als 'natuurterrein van bijzondere betekenis: complex van water, moeras en grasland'.

Het IJsselmeer wordt indicatief omschreven als 'natuurgebied met ondergeschikte recreatie- en landbouwfunctie'. De uitvoering van het ruimtelijk beleid en de verdere planvorming met betrekking tot het IJsselmeer zullen plaatsvinden nadat het Interprovinciaal Beleidsplan voor het IJsselmeer is opgesteld.

Voor het IJsselmeer wordt een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling voorgestaan. Terwille van bepaalde groepen vogels wordt in enkele delen

van de oeverzone extensieve exploitatie in de vorm van rietteelt, beweiding of hooiwinning wenselijk geacht. Ten aanzien van het recreatief gebruik wordt een goede zonering voorgestaan met voldoende goed bewaakte rustgebieden.

4.2. Bestemmingsplannen

In de gemeente Wûnseradiel vigeren de bestemmingsplannen Buitengebied-Sud en Afsluitdijk. In het plan Buitengebied-Sud hebben de onder de Natuurbeschermingswet vallende gronden de bestemming 'natuurgebied'. Dit plan is in 1990 door de gemeenteraad vastgesteld en in 1991 door G.S. gedeeltelijk goedgekeurd. Voor een strook van circa 250 meter ten zuiden van de Afsluitdijk heeft de gemeente in 1989 het bestemmingsplan Afsluitdijk vastgesteld. De hoek van de Afsluitdijk en de strekdam van de haven bij Kornwerderzand heeft de bestemming 'Uit te werken recreatie'. De mogelijkheid om hier verblijfsrecreatieve voorzieningen te treffen wordt open gelaten. Het overige water in dit plangebied heeft de bestemming 'IJsselmeer'. De natuurfunctie staat hier voorop, wel wordt op een deel van het water langs de Afsluitdijk voor de periode 15 juni tot 1 september de mogelijkheid voor surfen open gelaten. In 1989 hebben G.S. dit plan gedeeltelijk goedgekeurd. G.S. hebben hun goedkeuring onthouden aan het periodiek afsluiten van het surfgebied langs de Afsluitdijk. De Raad van State heeft in 1991 het besluit tot onthouding vernietigd en alsnog goedkeuring verleent aan de periodieke afsluiting.

De Workumer Buitenwaard heeft in het Bestemmingsplan Buitengebied Workum (Raadsbesluit 1981, goedgekeurd door G.S. 1982) de bestemming natuurgebied. In het bestemmingsplan 'Natuurgebieden' (Raadsbesluit 1983, goedgekeurd door G.S. 1985) van de voormalige gemeente Hemelum Oldeferd worden de buitendijkse gronden in de Bocht van Molkwerum en de gronden ten zuiden van de Laaxumerdijk aangeduid als 'natuurgebied'. Voor het deel van de Bocht van Molkwerum in de voormalige gemeente Hindeloopen geldt het bestemmingsplan 'Buitengebied Hindeloopen' (Raadsbesluit 1983, gedeeltelijk goedgekeurd G.S. 1985). De gronden buiten de basaltglooiing hebben de bestemming 'natuurgebied'.

In de gemeente Gaasterlân-Sleat vigeert het bestemmingsplan Buitengebied (Raadsbesluit 1983, goedgekeurd G.S. 1985). De Mokkebank, het Mirnserklif, de graslanden voor het Oude Mirdumer Klif, een gedeelte van de graslanden bij de Buitenwallen en het IJsselmeer vanaf de Mokkebank tot Tacoziyl hebben de bestemming: 'natuurgebied met ondergeschikt agrarische functie'. Een klein gedeelte van de graslanden bij Buitenwallen heeft de bestemming: 'agrarisch gebied met een belangrijke ecologische functie'. Hier geldt een aanlegvergunningenstelsel.

In de gemeente Lemsterland vigeert het bestemmingsplan Buitengebied (Raadsbesluit 1988, goedgekeurd door G.S. 1990). In dit bestemmingsplan heeft het tussen Tacoziyl en Lemsterhoek buiten de basaltglooiing gelegen water en land de bestemming 'water met landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden'. De landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden staan hier voorop. Het meest zuidelijke deel van het water heeft de bestemming 'water'. Dit deel is bestemd voor

recreatie- en beroepsvaart. Het buitendijks land in de Uitheingpolder (tussen de basaltglooiing en de IJsselmeerdijk) heeft de bestemming 'natuurgebied'.

5. HUIDIG GEBRUIK EN BEHEER

De Makkumer Noordwaard bestaat voor een groot gedeelte uit rietland dat in het voorjaar door twee riettelers gemaaid wordt. Daarnaast zijn verruigd rietland, graslandvegetaties, wilgenstruweel en schelpenbanken aanwezig, deze worden niet actief beheerd. De natuurbeschermingsorganisatie It Fryske Gea bewaakt vanaf 1991 het gedeelte van de Noordwaard dat in erfpacht is bij de gemeente Wûnseradiel. Daarnaast houdt It Fryske Gea toezicht op de waterstroken aan weerszijden van de Noordwaard.

In de Sotterumergeul, ten oosten en ten noorden van de Noordwaard worden biezen geoogst.

Het noordelijke gedeelte van het staatsnatuurmonument op de Zuidwaard is in erfpacht bij de gemeente Wûnseradiel. Het rietsnijrecht is er verpacht.

Ook van de vijf zuidelijker gelegen rietpolders die in beheer zijn bij It Fryske Gea, wordt het rietsnijrecht verpacht.

In enkele rietpolders op de Noord- en Zuidwaard vindt ten behoeve van de rietteelt opmaling plaats.

De Kooiwaard is in beheer bij It Fryske Gea. Op een gedeelte is het rietsnijrecht verpacht. De graslanden worden beheerd als hooiland. Het struweel wordt niet actief beheerd.

Voor de Workumer Buitenwaard heeft It Fryske Gea een beheersovereenkomst met de gemeente Nijefurd afgesloten. Er vindt beweiding plaats met pinken en paarden (tot half mei ca. 300 pinken, vanaf half mei ca. 200 pinken en ca. 100 paarden). Een gedeelte, o.a. de schelpenbanken wordt niet actief beheerd. De zomerkade wordt niet meer bemest. Een brede strook water vanaf de rietpolders op de Zuidwaard tot aan "It Soal" bij Workum is in beheer bij It Fryske Gea.

In het gebied in de Bocht van Molkwerum wordt het rietland gemaaid en het grasland gehooid en nabeweid. De bewaking van dit gebied en een groot oppervlak aangrenzend water wordt door It Fryske Gea verzorgd.

De Mokkebank en het aangrenzende water worden door It Fryske Gea beheerd. Het rietsnijrecht is voor een groot deel verpacht. Daarnaast maait It Fryske Gea zelf een groot gedeelte van de ruigte- en zeggevegetatie.

Het aan het Mirnserklif grenzend water en moerasgebied wordt beheerd door It Fryske Gea. Het riet voor de klifkust wordt gesneden.

Het water voor de Marderhoek en het Oude Mirdumerklif wordt beheerd door It Fryske Gea. Het beheer is gericht op spontane ontwikkeling en handhaving van rust.

Het water en de buiten de basaltglooiing gelegen platen tussen de Hoge Grazen en de Lemsterhoek zijn in beheer bij It Fryske Gea. Het beheer is gericht op spontane ontwikkeling en handhaven van rust.

Het buiten de basaltglooiing gelegen land voor de Uitheingpolder is in eigendom en beheer bij het Staatsbosbeheer. Jaarlijks wordt 2/3 van het riet gemaaid en afgevoerd.

Het moeras in het zuiden van de Uitheingpolder is in eigendom en beheer van Staatsbosbeheer. 's Winters wordt er riet gemaaid. Het beheer is gericht op (water)vogels. De kade is in het beheer en onderhoud bij het waterschap Fryslân.

De Workumer Buitenwaard is verdeeld in tien percelen, waar vanuit zgn. kisten (schuilhutten) gejaagd wordt. De jacht mag ten hoogste door twee personen uitgeoefend worden. Vier van de percelen zijn gehuurd door It Fryske Gea, zodat deze vrij van jacht zijn. Het jachtrecht in de overige kisten is verhuurd tot 1992. De gemeente Nijefurd zal na 1992 de kisten overdragen aan It Fryske Gea.

In de Uitheingpolder wordt gejaagd.

Op kleine schaal wordt in het gebied beroepsmatig gevist. De visserij met zegen, staande netten en plaatselijk met vaste fuiken richt zich op de vangst van Snoekbaars, Baars en Aal.

De recreatie (oeverrecreatie en watersport) langs de Friese IJsselmeerkust is hoofdzakelijk geconcentreerd op enkele punten. De recreatiegebieden vallen buiten het onder de Natuurbeschermingswet gebrachte gebied. Vanuit de concentratiepunten vindt wel recreatie in het staatsnatuurmonument plaats. Surfrecreatie is verspreid langs de IJsselmeerkust te vinden en kan in delen van het natuurmonument voor verstoring zorgen. In het natuurmonument vindt deze vorm van recreatie onder andere plaats langs de Afsluitdijk, bij Gaast, bij Laaxum, langs de Séfonsterdijk en bij Tacoziyl. Langs de gehele IJsselmeerkust wordt door sportvissers vanaf de oever gevist en vindt sportvisserij vanuit bootjes plaats. Het gaat hierbij vooral om de plaatselijke bewoners. Vanuit onder andere Gaast vindt het zogenaamde vliegvissen plaats. Plaatselijk langs de IJsselmeerkust maakt de lokale bevolking gebruik van de aanwezige strandjes.

Momenteel is het staatsnatuurmonument voor natuurgerichte recreatie beperkt toegankelijk. De gebieden die in beheer zijn bij It Fryske Gea zijn veelal afgesloten, alleen de Zuidwaard (natuurpad), de Kooiwaard (waarnemingshut) en de Workumer Buitenwaard (beperkt terreinbezoek onder begeleiding) zijn opengesteld. Bij de Bocht van Molkwerum vindt door de goede toegankelijkheid vrij grote inloop het natuurmonument in plaats. Vanaf de IJsselmeerdijk kan over een groot gedeelte van het staatsnatuurmonument een goed uitzicht verkregen worden.

6. WATERSTAATKUNDIGE FUNCTIE

Het gebied heeft als onderdeel van het IJsselmeer eveneens waterstaatkundige functies. In verband met deze functies kan het in de toekomst gewenst zijn de tot nu toe gehanteerde streefpeilen te wijzigen. Ten behoeve van de veiligheid van opvarenden van vaartuigen is het te allen tijde toegestaan dat er binnen het natuurmonument reddings- en/of bergingsacties plaatsvinden voor gestrande of verdaagde vaartuigen, bij noodsituaties of het voorkomen daarvan. Het normale onderhoud aan de IJsselmeerdijk en oevervoorzieningen kan gewoon doorgang vinden.

7. RECHTSGEVOLGEN VAN DE AANWIJZING ALS STAATSNATUURMONUMENT

Het beheer van een staatsnatuurmonument is volgens art. 21, derde lid, van de Natuurbeschermingswet gericht op het behoud of het herstel van het natuurschoon of van de natuurwetenschappelijke betekenis. Voor het verrichten van handelingen die schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis of het natuurschoon van het natuurmonument is een vergunning van de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij vereist.

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken, af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op bezoekers en geldt niet voor het verrichten of doen verrichten van handelingen waarvoor de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij ontheffing heeft verleend en niet voor derden voor zover zij handelingen verrichten die het gevolg zijn van een overeenkomst welke de eigenaar of de gebruiker met hen heeft aangegaan vóór de aanwijzing als natuurmonument. Met behulp van artikel 16 is het mogelijk handelingen die verstoring of schade kunnen veroorzaken zoals crossen, het gebruik van waterscooters en varen met snelle motorboten, te voorkomen.

Volgens artikel 17 van de Natuurbeschermingswet is het verboden, zonder daartoe gerechtigd te zijn, zich te bevinden in of op een water, dat deel uitmaakt van een natuurmonument, indien op duidelijke wijze is kenbaar gemaakt dat de toegang tot dit water verboden is. De toepassing van dit artikel wordt onder 8. besproken.

8. GEWENST GEBRUIK EN BEHEER

Het beschermd en het staatsnatuurmonument vormen uit ecologisch, geomorfologisch en landschappelijk oogpunt gezien één geheel. Het beheer van het staatsnatuurmonument zal daarom zoveel mogelijk in overeenstemming moeten zijn met het beheer van het beschermd natuurmonument.

Het verdient aanbeveling het natuurbeheer in het natuurmonument te richten op de ontwikkeling van een zo compleet en natuurlijk mogelijk ecosysteem dat thuis hoort in de oeverzone van een groot zoetwatermeer. In een dergelijk ecosysteem dient de variatie aan planten en dieren een weerslag te zijn van enerzijds de abiotische diversiteit en anderzijds de interactie tussen planten en dierlijke organismen. Door beheersmaatregelen kunnen de voorwaarden hiervoor gecreëerd worden. Zo kan een begrazingsbeheer in grotere eenheden de aanwezige variatie versterken. Hooilandbeheer kan eveneens overwogen worden. Ook de beheersvorm 'niets doen' komt in aanmerking.

Het slootbeheer zal indien wenselijk en mogelijk aangepast kunnen worden aan de gewenste ontwikkelingen in de natuur.

De verschillende functies die het natuurmonument voor de avifauna vervult zullen gehandhaafd en bijvoorkeur verder ontwikkeld moeten worden. Hierbij zal een extensief gebruik, zodat de rust in het gebied gegarandeerd wordt, voorop dienen te staan.

Het agrarisch gebruik van de buitendijkse gebieden en de klifkusten zou extensiever moeten zijn zodat kruidenrijke graslandvegetaties ontstaan. Bemesting en ontwatering dienen achterwege gelaten te worden. Beweiding van schelpenbanken in de broedtijd zou voor zover nodig teruggedrongen moeten worden om vertrapping van legsels te voorkomen. Het is gewenst de rietteelt (en de opmaling in de rietpolders ten behoeve van de rietteelt) binnen een tiental jaren af te bouwen zodat op langere termijn zich kruidenrijke riet- en moerasvegetaties kunnen ontwikkelen die thuis horen in het natuurlijk ecosysteem. Langer doorgaan met rietteelt en opmaling zal een te grote ophoping van organisch materiaal geven waardoor na beeindiging van de teelt verruiging zal gaan optreden.

Er zal naar worden gestreefd de jacht in het staatsnatuurmonument te beëindigen.

Door concentratie en zonering zal getracht kunnen worden de verstoring door recreatie (met name surfers) in het natuurmonument te minimaliseren. Het aanbrengen van een fysieke scheiding tussen recreatiegebieden en het natuurmonument kan overwogen worden. Onder andere op de Makkumer Zuidwaard is een dergelijke scheiding wenselijk. De hieronder staande gebieden worden op grond van artikel 17 van de Natuurbeschermingswet gedurende bepaalde perioden of gedurende het gehele jaar afgesloten:

- Het natuurmonument rond de Makkumer Noordwaard behalve het Kornwerderzand en een strook langs de Afsluitdijk. Langs de Afsluitdijk is een ongeveer 300 meter brede strook opengesteld van 15 juni tot 1 september.
- Het natuurmonument bij de Zuidwaard, de Kooiwaard en de Workumerwaard is het gehele jaar gesloten. Alleen een corridor bij Gaast en een ca. 400 meter brede strook langs het visserijgebied is het gehele jaar open.
- Het natuurmonument in de Bocht van Molkwerum is het gehele jaar gesloten.
- De Mokkebank, het water voor het Mirnserklif en de gebieden zuidelijk van beide zijn het gehele jaar gesloten.

- Bij het Oude Mirdumerklif is het water ten zuiden van de eigendommen van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten het gehele jaar gesloten.
- Het gebied de Steile Bank en het gebied ten oosten daarvan tot aan de Lemsterhoek is gedurende het gehele jaar gesloten.

Wanneer er in de toekomst concrete plannen zijn voor recreatieve ontwikkelingen in het Oudemirderveld waaraan krachtens een vigerend bestemmingsplan de ruimte gegeven wordt, zal de mogelijkheid geboden worden voor het opheffen van de afsluiting van een gedeelte tussen Tacoziyl en de Lemsterhoek.

Op de bij deze beschikking horende kaart zijn de artikel 17-gebieden aangegeven. Om in te kunnen spelen op de natuurlijke ontwikkelingen, het gebruik en de gevolgen van het beheer, kan de begrenzing van de artikel 17-gebieden tussentijds geëvalueerd worden. In ieder geval zal om de drie jaar een evaluatie plaatsvinden.

Een uitbreiding van de mogelijkheden voor natuurgerichte recreatie in de vorm van natuurpaden, waarnemingshutten, bezoekerscentra e.d. zal overwogen worden.

De beroepsvisserij kan in de huidige vorm, omvang en intensiteit worden gehandhaafd.

Gezien de (inter)nationale betekenis van het natuurmonument is het wenselijk dat aan de aspecten voorlichting en educatie nader inhoud wordt gegeven. Nadere mogelijkheden zullen in het kader van een op te stellen beheersvisie worden onderzocht.

Aanduiding van het natuurmonument en de artikel 17-gebieden op waterkaarten van de IJsselmeerkust is gewenst.

9. INLICHTINGEN

De Consulent Natuur, Bos, Landschap en Fauna van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is gaarne bereid alle gewenste inlichtingen te verstrekken.

Het adres van de Consulent in de provincie Friesland is Tesselschadestraat 7, 8913 HA Leeuwarden. Telefoonnummer 058-955255.

Vergunningen en ontheffingen dienen schriftelijk te worden aangevraagd bij het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna, postbus 20401, 2500 EK Den Haag.

Kenmerk
NLB/N 39832

RIJSWIJK (ZH)
3 JUNI 1980

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, burgemeester en wethouders van Enkhuizen en gedeputeerde staten van Noord-Holland;

Handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van Financiën en de Minister van Verkeer en Waterstaat;

Gelet op artikel 21, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

BESLUIT:

Het op bijbehorende kaart SN 20 aangegeven gebied bekend onder de naam "De Ven", dat eigendom is van de Staat, wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk
G.C. Wallis de Vries,
namens deze
De Directeur-Generaal voor Natuur-
behoud, Recreatie en Media.

Dr. J. Verhoeve

Toelichting.

Inleiding.

Het natuurmonument "De Ven" (circa 48 ha) ligt in de gemeente Enkhuizen ten zuiden van de vuurtoren "De Ven", aan de weg Enkhuizen - Andijk. Het buitendijks gelegen natuurmonument bestaat zowel uit water als uit land. Het landgedeelte is een CRM-reservaat, dat door Staatsbosbeheer wordt beheerd.

Natuurwetenschappelijke betekenis.

Tussen het reservaat en de kust van Friesland is het IJsselmeer op zijn smalst. In verband hiermee vormt het natuurmonument een belangrijke schakel in een vogeltrekroute. Bovendien is het van belang als broedterrein voor rietvogels en weidevogels, waaronder minder algemene tot vrij zeldzame soorten.

De strook water die binnen het natuurmonument valt, is van betekenis als rust- en fourageergebied voor grote aantallen watervogels.

In botanisch opzicht is het natuurmonument van betekenis door het voorkomen van goed ontwikkelde brakwater-, moeras- en graslandvegetaties.

Begrenzing.

Aan de landzijde volgt de begrenzing de grenzen van het CRM-reservaat.

Aan de IJsselmeerzijde wordt het natuurmonument begrensd door de lijn van de sector rood van het sectorenlicht De Ven en door de lijn, evenwijdig aan en op een afstand van tweehonderd meter van dat gedeelte van de strekdam dat vrijwel in noordzuidelijke richting loopt.

Waterstaatkundige functie.

Het gebied heeft, als onderdeel van het IJsselmeer, mede een waterstaatkundige functie. In verband met deze waterstaatkundige functie kan het in de toekomst gewenst zijn de tot nu toe gehanteerde streefpeilen te wijzigen.